

Osobnosti v historii zdravotnictví a ošetřovatelství u nás a ve světě

Odborná konference

8. března 2017

Mgr. Eva Karafiátová a kolektiv autorů

Střední zdravotnická škola

Ruská 2200/91 Praha 10, 100 00

© Střední zdravotnická škola

Ruská 2200/91

Praha 10 PSČ 100 00

Pořadí výtisku: 1 vydání duben 2017

Cena: bez prodejní ceny

Vydal kolektiv autorů

Recenze: PhDr. Ivanka Kohoutová, Ph.D.

Publikace nebyla jazykově a graficky upravena

Za správnost obsahu zodpovídají autoři kapitol

ISBN 978-80-906683- 1-7

Obsah:

- 1) Andreas Vesalius - anatom a chirurg (16. století) 5
Mgr. Gabriela Anisová R. S., A. Stepanchuk, D. Miklová
- 2) William Harvey 7
Mgr. Daniela Kadlecová R. S., K. Maršáková, D. Grundlerová
- 3) Anežka Česká 9
Mgr. Irena Salavcová, A. Křivková
- 4) Jan Jánský 11
Mgr. Taťána Janíková, R.S. A. Brionová
- 5) Mengele 15
Mgr. Taťána Janošová R.S., Duc Vu Quang
- 6) Starověké ošetřovatelství 18
Mgr. Karel Markvart, V. Khrapko a A. Říhová
- 7) Alice Masaryková 21
Mgr. Tereza Johnová, R.S.N. Čadová a Š. Fabián
- 8) N. Pirogov 23
Mgr. Eva Karafiátová , M.Zadrazilová a N. Elčknerová
- 9) Rúth Tobolářová 26
Mgr. Martina Paclíková, R.S. E. Svobodová,
- 10) Matka Tereza 29
Ing. Radomíra Kowalská- V. Kubíková

11) <u>Abraham Maslow – Pyramida potřeb</u>	32
Mgr. Radka Líbalová, R.S. A Fillipova, H. Horová	
12) <u>Albert Schweitzer – „ pralesní doktor“</u>	35
PaedDr. Radmila Křoková, V. Fenclová	
13) <u>Odkaz Florence Nightingalové současnému ošetrovatelství</u>	39
PhDr. Z. Pohlová, R.S., M. Jindřišková	
14) <u>Otta Wichterle</u>	43
Mgr. Radka Líbalová, R.S. D. Balog	
15) <u>Blahoslavená Zdislava</u>	45
PhDr. Martina Munkšnáblova R.S. , K. Strouhalová	
16) <u>Ošetrovatelská péče v domácím prostředí na počátku 19. a 20 let</u>	48
Mgr. Patrik Burda, R.S., T. Hrdlička,	
17) <u>prof. PhDr. RNDr. Helena Haškovcová, CSc</u>	51
Mgr. Alžběta Jonáková – S. Ryšavská,	
18) <u>Řádové ošetrovatelství – sestra Konstantina</u>	53
Mgr. Hana Ulíková, R. S. – N. Nogolová	
19) <u>Historie protetiky</u>	56
Mgr. Jitka Janíková, R.S., Atie Denny, Petr Mundil,	
<u>Seznam obrázků</u>	61

1) ANDREAS VESALIUS

Autoři: Mgr. Anisová Gabriela, Stepanchuk Anastassiya, Dominika Miklová, 3. LB

Andreas Vesalius se narodil 31. prosince 1514 v Bruselu a zemřel 15. října 1564 na Zakyntosu. Byl to lékař, vědec, anatom, chirurg a vysokoškolský pedagog. Psal knihy s lékařskou tematikou, nejvýznamnější je výpravná kniha o lidské anatomii:

"De humani corporis fabrica" (O stavbě lidského těla), která měla velmi významný vliv na další vývoj tohoto oboru. První kniha o kostech a chrupavkách je velmi rozsáhlá a popisuje lidskou kostru ve velkém detailu. Druhá kniha popisuje šlachy a svaly. Třetí kniha popisuje žíly a tepny, čtvrtá se zaměřuje na nervy, pátá kniha hovoří o výživě, tvorbě moči a pohlavním systému muže a ženy. Šestá kniha obsahuje stavbu a funkci srdce. Detailně uvedl popis tvaru a uspořádání srdečních komor společně s popisem poloměsíčitých chlopní. Sedmá kniha nás informuje o stavbě mozku a smyslových orgánů. Andreas Vesalius je často zmiňován jako zakladatel moderní anatomie.

V roce 1537 se stal profesorem anatomie v Padově, na univerzitě proslavené vysokou úrovní zejména v lékařském oboru. Za základ lékařské přípravy studentů medicíny považoval pitvu lidského těla. Podle svých nákresů nechal pro ně proto zhotovit šest velkých dřevokazů ve formě anatomických tabulí. Jednalo se o první novodobé učebnice anatomie, vzniklé na základě pozorování a pitev. Vlastní ilustrace pravděpodobně vznikly v okruhu Tizianovy dílny. Za jejich autora se považuje Jan Stephanus van Kalcker.

Dospěl k závěru, že nepřesnosti v Galenových anatomických závěrech byly způsobeny především tím, že svá pozorování prováděl na zvířatech a nikoliv na lidech. Nejvýznamnější zjištěním bylo konstatování, že žíly tvoří souvislý systém, což je ověřitelné anatomickou pitvou, a že srdeční stahy jsou synchronní s pulzací tepen. Teprve William Harvey (1578-1657) s konečnou platností odmítl Galenovy představy o krevním oběhu.

Andreas Vesalius byl přijat do služeb císaře Karla V. a dostalo se mu titulu "lékař císařského domu". Císaře doprovázel často na jeho válečných taženích. Vedle toho pokračoval v anatomických studiích. Prosazoval šetrné chirurgické ošetřování střelných zranění a zavedl drenáž hnisavých ložisek v tělních dutinách. Jako věhlasnému chirurgovi se mu dostalo i uznání tím, že byl přiveden k smrtelně zraněnému francouzskému králi Jindřichu II., a to přesto, že krále již léčil významný francouzský chirurg Ambroise Paré. Následná abdikace

císaře Karla V. pak způsobila, že Vesalius přijal místo lékaře u španělského dvora krále Filipa II.

Celoživotní Vesaliovo dílo, především však jeho " De humani corporis fabrica", se snažilo přesvědčit lékařskou společnost o tom, že přijetí nových anatomických znalostí je základem medicíny. Uvedení do praxe umožní dosáhnout lepších výsledků při léčbě nemocných, než to umožňovala " galénská medicína" té doby.

obr. č. 1 portrét - Andreas Vesalius

Zdroje:

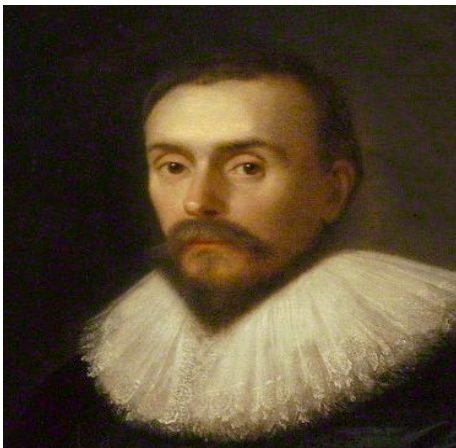
- SCHOTT, Heinz. *Kronika medicíny*. 1. vyd. Praha: Fortuna Print spol. s.r.o., 1994, s. 66. ISBN 80-85873-16-8.
- <http://uvi.lf1.cuni.cz/tag/zajimavosti>
- http://www.azquotes.com/author/28101-Andreas_Vesalius
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Andreas_Vesalius
- <http://himetop.wikidot.com/andreas-vesalius-s-bust>
- <http://himetop.wikidot.com/andreas-vesalius-s-bust>
- <https://faculty.humanities.uci.edu/bjbecker/PlaguesandPeople/dacarpheartb.jpg>
- <https://bildsuche.digitalesammlungen.de/index.html?c=viewer&l=nl&bandnummer=bsb00073345&pimage=00033&v=100&nav=>

2) WILLIAM HARVEY

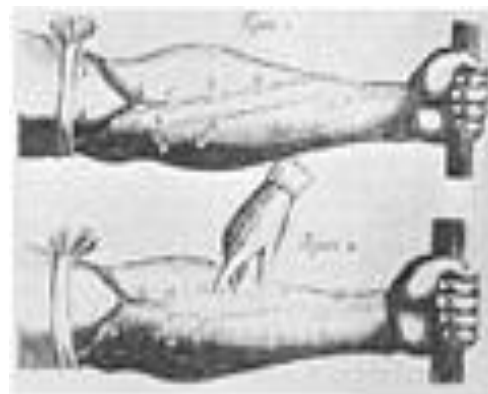
Autoři: Mgr. Daniela Kadlecová, K. Maršáková, D. Grundlerová, 4.S

Narodil se ve Folkestone v novověké Anglii 1. dubna roku 1578 a zemřel 3. června 1657. Jeho rodiči byli Thomas a Joane Harvey, sourozenci Eliab a Daniel Harvey.

William Harvey byl anglický lékař a biolog, známý svým objevem krevního oběhu v lidském těle a rovněž tím, že odmítl teorii samoplození. Zemřel v 79 letech, zřejmě vlivem mozkového krvácení v důsledku selhání střední mozkové tepny, která zapříčinila hromadění krve v mozku. Harvey začal pociťovat paralýzu jazyka a neschopen řeči zemřel ve večerních hodinách. Po jeho smrti byla v Ashfordu, nedaleko jeho rodného města Folkestone, vybudována nemocnice nesoucí jeho jméno William Harvey Hospital. Do své smrti v roce 1657 stačil učinit ještě jeden významný poznatek, a sice *omne vivum ex ovo* – zjistil, že veškerý život vzniká z oplozeného vajíčka.

obr. č. 2 Portrét kolem roku 1627

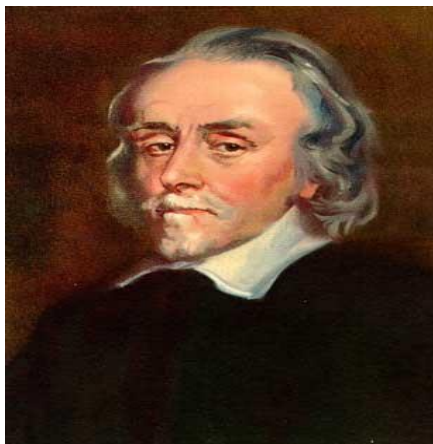
ob.č.3 Harveyův náčrt žil na ruce (1628)

Byl první, kdo kompletně a do detailů správně popsal systém nepřetržité cirkulace krve v těle a její přívod do mozku vlivem srdeční činnosti. Jeho převratná práce byla výsledkem dlouholetého pozorování a pokusů na zvířatech. Harvey si musel být naprosto jistý pravdivostí své teorie, která zcela odporovala Galénovým poznatkům. Uveřejnění jeho práce tak trvalo dlouhých pětadvacet let. Harvey prováděl pokusy na zvířatech, vstříkával jim do cév barviva, poté je pitval a studoval. Studoval také zvířecí srdce a jednotlivé srdeční chlopně, což ho přivedlo k logické úvaze, že srdce čerpá krev, která v těle obíhá. **V roce 1616 tak objevil funkci krevního oběhu v těle člověka a v roce 1628 svůj objev publikoval ve spisu Anatomické pojednání o pohybu srdce a krve.** Vyvrátil Galénovo tvrzení, že krev proudí žilami střídavě tam a zpět, které bylo přijato už od dob starověku. Stal se pochopitelně terčem

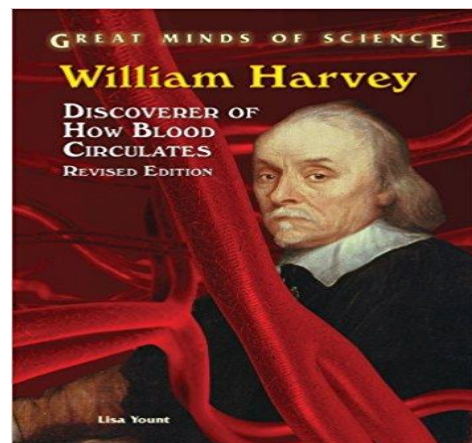
posměchu a pohrdání, což už bývá údělem objevitelů a vynálezců. Nakonec však dokázal obhájit svůj poznatek o jednosměrném pohybu krve, která je srdcem pumpována do celého těla a cévami se vrací zpět.

Už za svého života se však Harvey dočkal uznání a vybudoval kariéru. Sloužil hned několika vysoce postaveným aristokratům a stal se dvorním lékařem. Přestože jeho teorie o objevu krevního oběhu byla po roce 1628 jinými lékaři a fyziky stále odmítána a zpochybňována, Harvey dál pokračoval ve své práci a dařilo se mu rozšiřovat svou působnost. **Byl několikrát zvolen cenzorem lékařské univerzity.** Znamé je také jeho působení u soudních přelíčení se ženami obžalovanými z čarodějnictví, ke kterému Harvey přistupoval velmi skepticky. Díky němu byly mnohé z nich zproštěny viny.

V českých zemích roku 1600 provedl první veřejnou pitvu lékař a filozof Jan Jesenius.

obr.č.4 portrét W.Harveya

obr.č.5 portrét W.Harveya

Zdroje:

http://www.rozhlas.cz/planetarium/historie/_zprava/william-harvey-a-kolobeh-krve--880936

https://cs.wikipedia.org/wiki/William_Harvey

<http://google.com/>

3) ANEŽKA ČESKÁ

Autoři: Mgr. Irena Salavcová, A. Křivková, 4. LB

Na konferenci osobností v ošetrovatelství jsme se rozhodly říci několik slov o Anežce České, princezně z nejvýznamnějšího šlechtického, českého rodu Přemyslovců, která i když měla veškeré předpoklady prožít svůj život po boku panovníka z některých sousedních zemí, se rozhodla strávit svůj život v klášteře a zasvětit svůj život a majetek nejen církvi, ale i chudým a potřebným lidem, o které se její řád staral.

Anežka Česká se narodila kolem roku 1211 jako dcera krále Přemysla Otakara I. Odmítla nabídku k sňatku s císařem Fridrichem II. (1231). S pomocí svého bratra Václava I. založila v Praze první klášter františkánů a klášter klarisek, do něhož sama vstoupila roku 1234. Založila také špitální bratrstvo, z něhož se později stal řád křižovníků s červenou hvězdou. Zprostředkovala usmíření krále Václava I. s jeho synem Přemyslem Otakarem II. Zemřela 2. března 1282 ve svém klášteře Na Františku. Za blahoslavenou byla prohlášena v roce 1874 a za svatou 12. listopadu 1989. Díky proroctví, že v Čechách bude lépe, až bude Anežka svatořečena, mnozí s ní spojují sametovou revoluci. Kde se zrodila touha konat skutky milosrdenství v době tak temné? Co bylo její inspirací? Inspirací byl nejen svatý František z Assisi, svatá Klára, ale i její sestřenice Anna Durynská, která se starala o chudé a byla po smrti svatořečena. Ti všichni byli vzorem a cílem princezny Anežky, která byla na svou dobu velmi ctižádostivá a emancipovaná, protože dokázala rozhodnout sama o svém osudu.

Kdo to tedy byl a jaký osud jí byl předurčen?

Dcera českého krále Přemysla Otakara I. Anežka se narodila v ideově rozbouřené době, která hledala nová východiska pro své další směřování. Bez porozumění duchu této doby nelze ani její význam plně docenit. Na počátku 13. století rostla moc katolické církve i její materiální bohatství. Vznikaly četné kláštery jako nezpochybnitelná centra tehdejší vzdělanosti, ale zároveň se prudce zvyšovala propast mezi sociálně odlišnými světy horních a dolních vrstev společnosti. K radikalizaci chudých přispěly i epidemie moru a hladomoru. Ukázalo se, že zdánlivě stabilizovaná společnost je náchylná k otřesům všeho druhu. V éře všeobecné nejistoty se začalo věřit v brzký příchod Antikrista a nejrůznější opravná hnutí začala kritizovat materiální zkaženost církve. Jejich pronásledování přineslo jen zanedbatelný úspěch a církve pochopila, že v době strádání musí sama nabídnout příklad hodný následování. Cestu

z krize naznačil František z Assisi, světec, který vlastním příkladným životem v chudobě a stranou materiálních požitků podepřel chátrající budovu římskokatolické církve.

Ne bohatství, ale chudoba, pokora a služba bližnímu mají být od této chvíle příkladnými křesťanskými ctnostmi. Františkovým nadšením se nakazila také světice Klára a jejím prostřednictvím i česká královská dcera Anežka, která se rovněž rozhodla pro život v chudobě, duchovní kontemplaci a přísné klauzuře. Smysl života začala nacházet ve službě chudým a nemocným. Anežčinou zásluhou vznikl také Řád křižovníků s červenou hvězdou, jediný řád českého původu založený ženou, který se vyvinul ze špitálního bratrstva. Příklad ženy, která odmítla přepych královského dvora a dokázala se obětovat pro druhé, se nesl staletími a v roce 1989 dokázal oslovit i dnešní dobu, středověkému životu ideově velmi vzdálenou.

obr.č.6 Anežka Česká

obr.č.7 klášter sv. Anežky České

Zdroje:

- <http://www.velikani.cz/index2.php?zdroj=anezkac&kat=ost>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Ane%C5%BEka_%C4%8Cesk%C3%A1
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10300411223-anezka-ceska/21156226410/>
- <http://www.panovnici.cz/anezka-ceska>
- <https://www.stream.cz/slavedny/627474-12-listopad-den-kdy-byla-svatorecena-anezka-ceska>

4) JAN JÁNSKÝ

Autoři: Mgr. Taťána Janíková, A. Brionová, L. Pachmanová 3. B

Donum sanguinis-donum vitae

Prof. Mudr. Jan Janský český neurolog a psychiatr jako jeden z prvních českých lékařů popsal dělení lidské krve do čtyř základních typů I, II, III a IV. Toto rozdělení nejprve přednesl v listopadu 1906 ve Spolku českých lékařů a poté roku 1907 publikoval ve "Sborníku klinickém" pod názvem "Hematologická studie u psychotiků" Jan Janský se narodil v Praze na Smíchově v rodině obchodníka. Vystudoval smíchovské gymnázium a po maturitě pokračoval ve studiích na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kterou absolvoval v roce 1898. Působil jako lékař na psychiatrické klinice v Praze. V roce 1914 se stal profesorem pražské České university a zástupcem přednosta psychiatrické kliniky. Během první světové války nastoupil do služby jako lékař na frontě. Po dvou letech, v roce 1916, byl po prodělaném srdečním infarktu zproštěn služby a vrátil se do vlasti. Po skončení války nastoupil na místo přednosta neuropsychiatrického oddělení Vojenské nemocnice v Praze. Tři roky na to 8. září 1921, zemřel v Černošicích nedaleko Prahy na následky anginy pectoris v pouhých 48 letech. Pamětní deska připomínající jeho zdejší pobyt je umístěna v Černošicích na domě čp. 397. Jako psychiatr se zabýval vztahem mezi aglutinací krve a duševními poruchami. Po několikaletém výzkumu pak dospěl k poznání, že tento vztah neexistuje, tedy že mezi srážením krve a duševními onemocněními člověka není žádná spojitost. Na základě těchto poznatků napsal vědecké pojednání, ve kterém prokázal, že lidskou krev, člověka zdravého nebo duševně nemocného, lze podle určitých rozdílů ve vlastnostech krvinek rozdělit do 4 základních skupinám, kterým přiřadil římské číslice I., II., III. a IV. Prof. Janský objevil podstatné a tehdy zcela nově se rozvíjející teoretické poznatky. Jeho práci poznamenala skutečnost, že zemřel v poměrně mladém věku, neboť již léta před smrtí trpěl těžkou nemocí.

Vídeňský patolog K. Landsteiner (14. 6. 1868 – 26. 6. 1943) již v roce 1900 prohlásil, že „krevní sérum normálního člověka je často schopno shlukovat červené krvinky jiného zdravého jedince“. Ve snaze tento jev vysvětlit odebral krev sobě a 21 kolegům a zjišťoval reakci každého vzorku krvinek na každý vzorek krevního séra. Poté v roce 1901 prezentoval výsledek svých pokusů v práci „O projevech aglutinace normální lidské krve“, v díle potvrdil existenci 3 krevních skupin. Za dva roky jeho kolegové Decastello a Sturli objevili skupinu čtvrtou, nejvzácnější, v původních vzorcích chybějící. Landsteiner za svůj objev obdržel v

roce 1930 Nobelovu cenu. Ke stejným závěrům dospěl v roce 1907 Janský, který také prokázal existenci čtvrté krevní skupiny (v současné době označované jako AB) navíc však provedl správnou klasifikaci skupin. Janský se dlouho a soustavně zabýval studií některých krevních vlastností u svých nemocných. V roce 1910 Američan W. L. Moss dospěl ke stejným výsledkům, o Janského práci se však dozvěděl až po dokončení práce vlastní. Doplnil ji s tím, že uznal Janského prioritu správné klasifikace. V Americe se tak stal Janský na čas skutečným objevitelem krevních skupin. V roce 1921 americká lékařská komise uznala jeho prvenství v objevu krevních skupin (Janský byl upřednostněn před rakouským lékařem K. Landsteinerem). Jeho systém byl obecně uznán a poměrně dlouhou dobu byl také jediným podkladem pro zajišťování bezpečných podmínek pro krevní transfuzi. V roce 1923 J. Diviš v souborné a pečlivě zpracované práci o krevní transfuzi uvádí, že krevní skupiny objevili američtí autoři Landsteiner, Jansky a Moss. Ke změně došlo v témže roce za zajímavých okolností. Chirurgové K. Neuwirth, A. Jirásek a F. Zahradnický se zúčastnili VI. Mezinárodního chirurgického kongresu v Londýně, kde důležitým tématem byly transfuze. Tam se švédský chirurg T. Riek zeptal členů československé delegace, zda Janského znají a vědí, že byl první na světě, kdo popsal 4 hlavní krevní skupiny. Tak by se vlastně aglutinační zkouška zvaná „americkou zkouškou“ měla jmenovat „českou zkouškou“. Překvapení lékaři po návratu z Londýna a po ověření fakt způsobili, že Janský byl objeven pro český vědecký svět. Okamžitě se vyrojily články a výroky vysoce hodnotící jeho světový přínos. Na jeho počest je dobrovolným dárcům krve v České republice a na Slovensku udělována Medaile prof. MUDr. Jana Janského.

Významná ocenění za dárcovství: Krupěj krve za první odběr, předává se na transfuzní stanici. Bronzová medaile Prof. MUDr. Jana Janského za 10 odběrů, Stříbrná medaile za 20 odběrů, Zlatá za 40 odběrů. Další významná ocenění jsou Zlatý kříž ČČK 3 třídy za 80 odběrů zlatý kříž 2 třídy za 120 odběrů a zlatý kříž 1. třídy za 160 odběrů. Plaketa ČČK Dar krve dar života se uděluje za 250 odběrů. Tuto plaketu předává ČČK na celostátním slavnostním shromáždění (jednou za dva roky). Průměr plakety je 60 mm. Název plakety v latině a zní *Donum sanguinis-donum vitae Dar krve – dar života*. Všeobecně nejznámější krevní skupiny tzv. systému AB0, tj. skupiny A, B, AB a 0. Nejčastěji se u nás vyskytují skupiny A a 0. Skupina 0 je dokonce nejčastější na celém světě. Nejméně častý je výskyt skupiny AB. Vedle systému krevních skupin AB0 určuje krevní typ ještě systém Rh faktorů. Existuje Rh+ a Rh- Většina lidí je Rh pozitivních. Krevní skupina se dědí po rodičích. Od každého z nich získáváme polovinu genetické výbavy, která vzniká ze dvou rodičovských genů. Gen krevní skupiny matky a gen krevní skupiny otce se mezi sebou zkříží. Z těchto dvou genů mohou

vzniknout čtyři možné kombinace krevní skupiny dítěte. Nelze mít krevní skupinu podle genů, které nemá žádný z biologických rodičů. Pohlaví při dědičnosti krevní skupiny roli nehraje. Toho se také využívá při určení otcovství. Další významnou roli v porodnictví hraje RH + a Rh- faktor. Pokud totiž otěhotní Rh negativní žena s Rh pozitivním mužem a počaté dítě zdědí Rh pozitivní faktor otce. Matka je Rh- a plod Rh+ (plod zdědil alelu D od Rh+ otce) a dostanou - li se erytrocyty plodu do mateřského oběhu stimulují antigeny D tvorbu anti-D protilátek tzv. mateřské protilátky, které prostupují placentou. Protilátky způsobují hemolýzu plodových erytrocytů. Senzibilizace Rh- matek nastává většinou po porodu (při porodu dochází k odlučování placenty a určité množství fetální krve proniká do oběhu matky); první dítě nebývá postižené, riziko stoupá s počtem dalších, inkompatibilních těhotenství. Proto je nutné těhotné matce podat již v prvním těhotenství anti D protilátku - RhO gamu.

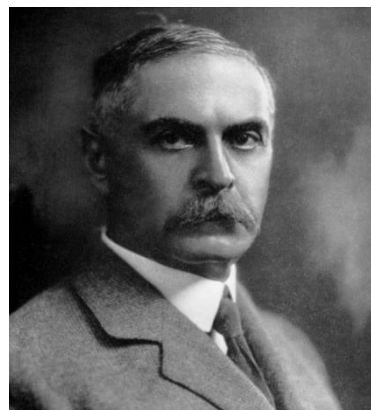
obr.č.8 krevní derivát

obr.č. 9 odznak za darování krve

obr.č.10 portrét J. Jánškého

K. Landsteiner

obr.č.11 portrét K. Landsterinera

Zdroje:

http://www.shopkabinet.cz/files/img/products/cz_plc_bio_pos_jan_jansky.jpg

<http://ireferaty.cz/100/2473/Jansky-Jan>

<http://m.zivotopis.osobnosti.cz/jan-jansky.php>

http://eshop.prazskamincovna.cz/Mincovna/Img/Jan_Jansky_pat_R.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e5/Karl_Landsteiner,_1920s..jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/Jan_Janský,_1902.jpg/225p

[x-Jan_Janský,_1902.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/Jan_Janský,_1902.jpg)

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267292848-7-divu-ceska/4044-divy/?divdetail=17>

https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Medaile_prof._MUDr._Jana_Janského

<http://files.cck-ol.webnode.cz/200001370-2ddc52ed63/ZJM.gif>

<http://www.stredniskoly.cz/image/loga-skol/200/szsruska.png>

5) *Dr. Jozef Mengele*

Autoři: Mgr. Taťána Janošová, Duc Vu Quang

V historii medicíny a ošetrovatelství nalezneme mnoho významných osobností, které přispěly k rozvoji těchto vědních disciplín a jejich hlavním posláním bylo pomáhat nemocným a trpícím lidem. Přesto se našli i tací, kteří své znalosti a schopnosti využili k účelům naprosto opačným. Jedním z nich byl dr. Mengele.

Dr. Mengele byl německý lékař, příslušník SS jednotek, který během 2. světové války prováděl na věznicích v koncentračním táboře v Osvětimi své hrůzné a sadistické experimenty. Přes 400 000 vězňů poslal do plynové komory.

Narodil se 16. 3. 1911 v Gunzburgu v Bavorsku, jako nejstarší ze tří synů. Jeho otec Karel Mengele byl úspěšný továrník vlastníci továrny na zemědělské stroje, jeho matka Wilma zemřela v roce 1946. Vyrůstal ve zbožné katolické rodině. Josef byl inteligentnější než jeho dva bratři a patřil mezi nejlepší žáky. Po maturitě zvažoval profesi zubaře, ale nakonec se rozhodl pro studium medicíny.

Studoval medicínu a antropologii na univerzitách v Mnichově, ve Vídni a v Bonnu. V Mnichově získal doktorát z antropologie, ve své diplomové práci se zabýval rasovými rozdíly ve struktuře spodní dásně. Odešel do Frankfurtu, kde pracoval jako asistent na univerzitním institutu dědičné biologie a rasové hygieny. V roce 1938 získal doktorát z medicíny za diplomovou práci věnovanou rozštěpům horního rtu, patra a dásně.

Od roku 1937 byl členem Nacistického spolku a už v roce 1939 vstoupil do SS. V téže roce se oženil s Irenou Schoenbeinovou. Je paradoxem, že se Mengele nikdy nedočkal osvědčení o čistotě rasy ve své rodině, neboť u Iren bylo podezření na židovské předky. V roce 1940 byl přeložen z cvičného pluku Horských jednotek do záložního doktorského sboru a poté sloužil v jednotce Waffen-SS. V roce 1942 byl na ruské frontě zraněn, prohlášen na neschopného boje a povýšen na kapitána. Získal vysoká vojenská vyznamenání- Železný kříž prvního a druhého řádu – za statečnost v boji. Zachránil dva členy posádky z hořícího tanku.

Jeho dalším působištěm byla Osvětim, německy Auschwitz (jednalo se o komplex německých a nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborů fungujících během 2. světové války v Němci okupovaném Polsku). Stal se vedoucím lékařem v cikánském táboře. V Osvětimi v

roce 1944 byl tento úsek zlikvidován a všichni zajatci šli do plynu. Následovně se stal nejvyšším lékařem hlavního tábora v Birkenau.

obr.č.12 Místo lékařských experimentů v Oswiętimi

V Oswiętimi jako lékař rozhodoval, kteří z přicházejících vězňů jsou vhodní pro práci, některé si vybral pro své experimenty a ostatní poslal do plynu. Díky svému působení byl později označován jako „anděl smrti“.

Své experimenty vykonával také na dětech, většinou romských. Například zkoušel, jak dlouho přežije novorozeně bez potravy. Snažil se spojit dvojčata sešitím jejich tepen dohromady, atd. Mezi jeho další experimenty patří ponořování lidí do **kotlů s vařící vodou, aby viděl**, jak velkou teplotu může lidské tělo vydržet před smrtí. Prováděl pitvy zaživa a i větší operace prováděl bez umrtvení. Zajímal se o různé tělesné anomálie (také o **trpaslíky**, i na nich prováděl své pokusy) a o dvojčata. Mengele chtěl zvýšit plodnost německých žen a chtěl zdokonalit rysy árijské rasy, např. se snažil změnit barvu očí vstříkovaním barviv. Výsledkem byla jen infekce či slepota.

V dubnu 1945 uprchl na západ jako řadový německý voják. Byl zadržen jako válečný zajatec a držen nedaleko Norimberku. Nakonec byl propuštěn, spojenci netušili, o koho jde. Nenechal si vytetovat svoji krevní skupinu jako ostatní příslušníci SS. Mengelemu pomohl jeho kolega – lékař, který mu dal osobní doklady na své jméno- Fritz Ulmann, později pozměněné na Fritz Holmann .

Po opuštění tábora mu jeho známý lékárník zajistil kontakt s rodinou, která byla přesvědčena o jeho nevině a pomohla mu sehnat další falešné doklady a lístek do jižní Ameriky. V červnu 1949 odplul, jako mnoho dalších nacistů, do Argentiny. Rozvedl se a vzal si za ženu Martu, vdovu po svém bratrovi. Ta ho později opustila. V padesátých letech pracoval ve farmaceutické firmě. Na základě varování opět uprchl do Paraguaye. Od konce 60. let žil

v Brazílii. Zemřel v roce 1979 v městě Bertioğa , kdy se utopil z důvodu infarktu nebo křeče při plavání.

Mengele 35 let žil pod falešnými jmény, nikdy nebyl za svého života objeven. V roce 1992 bylo jeho tělo identifikováno na základě DNA

obr.č.13 Mengele

Zdroje:

www.wikipedia.cz

www.mzone.cz

www.osvetim-auschwitz.estranky.cz

6) OŠETŘOVATELSTVÍ VE STAROVĚKÉM EGYPTĚ

Autoři: Mgr. Karel Markvart, V. Khrapko a A. Říhová

Dne 8. března 2017 proběhla na naší škole odborná konference, týkající se významných osobností v historii ošetřovatelství. Jak již bývá zvykem, prezentace si připravovali sami žáci za odborného dohledu svých pedagogů.

Studentky třídy 1. LB Violetta Khrapko a Adriana Říhová projevily zájem o zpracování období Starověkého Egypta, které jsem s nimi nedávno probíral v hodinách dějepisu. Protože mnoho autorů, kteří se podíleli na tehdejších převratných objevech a vynálezech z oblasti medicíny, zůstává doposud anonymních, zvolili jsme pro příspěvek souhrnný název: *„Ošetřovatelství ve Starověkém Egyptě“*.

Staří Egyptané se již od pradávna věnovali lékařství. Jejich znalosti obdivovali i Řekové a Římané. Lékaři měli ve společnosti velmi vysoké postavení a pomáhali jim ranhojiči, maséři.

Hlavní představu o ošetřování nemocných si lze utvořit ze starých papyrů:

1. Papyrus káhunský [1 900 let př.n.l.]

V současné době je uložený v University College v Londýně. Pojednává o ženských chorobách. Popisuje metody pro stanovení těhotenství, určení pohlaví plodu. Zabývá se tedy hlavně gynekologií. Jde zde i část veterinárního lékařství.

2. Papyrus Ebersův [1 500 let př.n.l.]

Pojednává o chorobách dětských, ženských, kožních, ušních a očních. Jde o dosud nejvýznamnější a nejdelší papyrus, uložený dnes v knihovně Lipské univerzity. Zmiňuje péči o duševně nemocné, o které se pečovalo v mnoha chrámech pomocí procházek a různých cvičení. Obsahuje 900 medicínských předpisů a návodů.

Existují i další medicínské papyry - Londýnský papyrus, Berlínský, Leydenský čarodějnický papyrus (magické formule).

Péče o rodící ženy

Bohaté ženy rodily ve velkých chrámech, kde byly svěřeny do péče kněžek.

Ženy rodily v podřepu na cihlách, k vyvolání porodu se vykuřovalo hroším trusem, během samotného porodu se prováděly různé magické obřady. O porodech se papyrus nezmiňuje, pravděpodobně proto, že nebyl záležitostí lékaře.

U porodu byly přítomny až čtyři porodní báby. Děti byly v Egyptě velmi ceněny, byly považovány za boží dar. Zajímavostí je, že jako antikoncepce sloužil krokodýlí trus.

Hojení ran

K znehybnění poraněné končetiny se používaly **dlahy**. Lékaři se snažili rány sešít **jehlou a vláknem**, fixovat je třeba **klovatinou**. Rány se také „sešívaly“ pomocí obřích mravenců.

Zlomeniny se podobně jako dnes nejprve reponovaly a poté znehybněly pomocí obinadel a dřevěných dlah.

Charakteristika péče v Egyptě

Metody: Léčba spočívala v podávání močopudných látek, projímadel, léků proti střevním parazitům, aplikované byly čípky, výplachy střev. Používanými léky byly pelyněk, mák a živočišné tuky.

Lékařství:

Lékaři si léky sami připravovali. Neasistovaly jim žádné sestry, místo nich jsou doloženi ranhojiči, „obvazovači“. Lékaři byli vlastně fyzikové, kteří získávali vzdělání na lékařských školách.

Za zakladatele medicíny ve starém Egyptě je považován **Imhotep**. Působil jako lékař, válečný chirurg, dvorní ministr faraona, i jako architekt (pyramidy v Sakkaře). Byl povýšen na boha lékařství.

Oční lékařství

Mnoho egyptských lékařů se specializovalo právě na oční lékařství, protože intenzivní sluneční svit a prach vedl ke vzniku vážných očních zánětů.

Oční lékaři v Egyptě pravděpodobně netušili, jak vypadá vnitřní složení oka, potíže přisuzovali podle symptomů.

Oční kapky byly vyráběny z mořské soli, síranu měďnatého, oxidu měďnatého a olovnaté soli.

Nalíčené oči byly symbolem zdraví, ale hrály také ochranou úlohu.

Ošetřovatelství – pomůcky

Vyráběly se první světově doložené protézy.

Z těch, kteří si protézy nemohli dovolit, se většinou stávali žebráci, protože nebyli schopni vykonávat žádné zaměstnání. Dochovala se například náhrada prstu u nohy pro snazší chůzi vyrobená ze dřeva a kůže.

Úpadek péče

S příchodem Nové říše došlo k úpadku péče o nemocné a nastupují pověry, víra v nadpřirozené síly a démony. **Lékaři jsou nahrazeni kněžími**. Své místo získává exorcismus.

Je doloženo i podávání léků obsahující zvířecí výkaly.

V Egyptě existovala představa, že nemoci způsobí jiná bytost (démon, duch) a ta vnikne do lidského těla.

A tyto „léky“ démona vyženou z těla ven.

Obr.č.14 nástroje vyryté v chrámu

obr.č 15 INHOTEP

obr.č.16 oční lékařství

obr.č17 protéza

Zdroje

<http://antiquus.blog.cz/0802/lekari-ve-starovekem-egypte>

<http://masch.blog.cz/0709/lekarstvi-v-dobe-faraonu>

<http://lommer.wz.cz/nejweb/str/lekarstvi.htm>

https://www.google.cz/webhp?hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjpr9jGIIHSAhWF7hoKHftuANQQPAgD&gws_rd=cr&ei=J26bWK6jOcb5avXku_gM

<http://www.starovekyegypt.net/lekarstvi-starovekeho-egypta/ocni-lekarstvi.php>

7) ALICE MASARYKOVÁ

Autoři: Mgr. Johnová Tereza, Čadová Nikol, Fabián Štěpán. 1. B

Alice Masaryková byla nejstarší ze všech čtyř dětí Tomáše a Charloty Masarykových. Narodila se ve Vídni v roce 1879. Po přesídlení rodiny do Prahy vystudovala Minervu, první dívčí gymnázium. Studium dívkám umožnila i česká Lékařská fakulta, zde začala studovat, protože jejím snem bylo stát se lékařkou. Bohužel kvůli zdravotním komplikacím a častým posměškům ze strany mužů, byla nucena studia opakovaně přerušit.

Vystudovala pražskou Filozofickou fakultu, kde jako první žena získala doktorát z historie. Při studiích pobývala na univerzitách v Lipsku, Berlíně a po ukončení pražského rigorózních zkoušek studuje sociální nauky v Chicagu. V roce 1905 se stala učitelkou, nejprve v Českých Budějovicích a od roku 1910 v Praze.

Po vypuknutí 1. světové války, její bratři Jan a Herbert narukovali do armády a sestra Olga odjela s otcem do zahraničí. Alice se starala o nemocnou matku a posléze i o rodinu bratra Herberta, který na jaře 1915 zemřel na tyfus. Od října 1915 byla osm měsíců vězněna ve Vídni pro uchovávání protistátních tiskovin, jednalo se především o články jejího otce. Po skončení války a vzniku samostatného státu stála u zrodu československé školy pro ošetřovatelky a Vyšší sociální školy. Rozvíjela styky se zahraničními institucemi podobného charakteru, zejména v anglosaském světě.

Do Československa pozvala také americké ošetřovatelky, které pak pomáhaly budovat výuku ošetřovatelství u nás. V roce 1919 založila Československý červený kříž a zároveň byla jmenována jeho předsedkyní, kterou zůstala až do vypuknutí 2. světové války. Organizovala také peněžní sbírky a humanitární akce na podporu aktivit ČSČK. Z jejího popudu se v Československu začal od roku 1923 slavit Den matek. Alice se rovněž podílela na vzniku domácích organizací britského křesťanského hnutí YWCA a YMCA.

Po smrti své matky roku 1923 převzala roli první dámy a stála po boku svého otce až do jeho smrti. Angažovala se zejména ve stavebních úpravách Pražského hradu. Při kterém započal její vztah s architektem Josipem Plečnikem, přestože byla velmi zamilovaná, jejich vztah skončil nenaplněný. Sklonek jejího života byl smutný.

Nacistickou okupaci prožila převážně v USA. Zemřela takřka slepá, na podzim roku 1966 v domě pro seniory v Chicagu. Její ostatky byly v roce 1994 převezeny z USA do Lán, kde je pohřbena po boku svých rodičů. Z historického hlediska přinesla českému ošetřovatelství a

českému ošetrovatelskému školství pevné základy. Alice Masaryková byla velmi zajímavou ženou, na svou dobu velice odvážnou a ušlechtilou.

obr.č.18 Alice Masaryková

Zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Alice_Masaryková

<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-14452.html>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1035654-odmerena-dama-ktera-chtela-navzdory-vsemu-pomahat-alice-masarykova>

<https://www.novinky.cz/zena/styl/194728-alice-masarykova-s-otcem-krok-nesrovnala.html>

8) NIKOLAJ IVANOVIČ PIROGOV

Autoři: Mgr. Eva Karafiátová, Nikola Elčnerová a Marie Zdražilová, 2. O

Nikolaj Ivanovič Pirogov byl ruský chirurg světového významu, vědec, lékař a pedagog. Je považován za jednoho ze zakladatelů chirurgie. Patřil mezi první evropské chirurgy, který používal éter jako anestetikum, roku 1847 použil jako první chirurg na světě éter při operaci v polních podmínkách. Patří k ruským národním hrdinům, důkazem je to, že v roce 2008 byl zvolen do padesátky největších Rusů historie.

Nikolaj Pirogov se narodil 13. listopadu 1810 v Moskvě a zemřel 15. prosince roku 1881 ve Vinnycje na Ukrajině. Po smrti bylo jeho tělo balzamováno technikou, kterou sám vyvinul, a následně uloženo v kostele na Ukrajině. Jeho tělo zůstalo dodnes ve vynikajícím stavu. Zemřel jako poslední čtrnácté dítě státního úředníka. Jeho otec zemřel roku 1824 a rodina zůstala nezaopatřená. Většina jeho sourozenců zemřela, naživu zůstali pouze dva bratři a tři sestry. Rodinný lékař, profesor anatomie a fyziologie na moskevské univerzitě, Efrem Mukhin zařídil, aby Pirogov v roce 1825 začal studovat na lékařské fakultě v Moskvě.

Ve dvaceti šesti letech Nikolaj Pirogov přijal místo chirurga na německé univerzitě v Dopratu, kde pracoval v letech 1836 až 1840. V dopratské nemocnici působil mimo jiné jako učitel anatomie. V roce 1840 oslovil Pirogova ministr Kleinmichel a nabídl mu místo primáře na chirurgickém oddělení v nemocnici ve vojenské akademii armádní medicíny v Petrohradě. Na základě toho zavedl výuku topografické anatomie jako základ vzdělání chirurga. Pro tento účel vytvořil velký atlas topografické anatomie s využitím tenkých řezů prováděných na hluboce zmražených kadaverech.

V září roku 1854 napsal N. Ivanovič Pirogov, jako uznávaný ruský lékař, velkovévodkyni Jeleně Pavlovně o svém plánu založit společnost žen, jež by pomáhala nemocným a raněným. Vyzval ji k výběru personálu. Velkovévodkyně založila z vlastních zdrojů Společenství sester Pozdvižení sv. Kříže pro pomoc raněným a nemocným vojákům. Na Pirogovův popud nechala velkovévodkyně vylepit letáky, v nichž prosila všechny ženy, které nejsou vázány rodinnými povinnostmi, aby se k ní přidaly a pomohly vojákům v Krymské válce. Ženy, které pak sama vybrala, vybavila do války stejnokrojem. Jednalo se o dlouhé hnědé šaty, přes které měly sestry oblečenu bílou zástěru, která jim chránila vlastní šaty. Na krku nosily stříbrný kříž

zavěšený na modré stuze. Tento stejnokroj je považován za předchůdce dnešní sesterské uniformy. Ruský Červený kříž založila Jelena Pavlovna a Pirogov byl jeho představitelem.

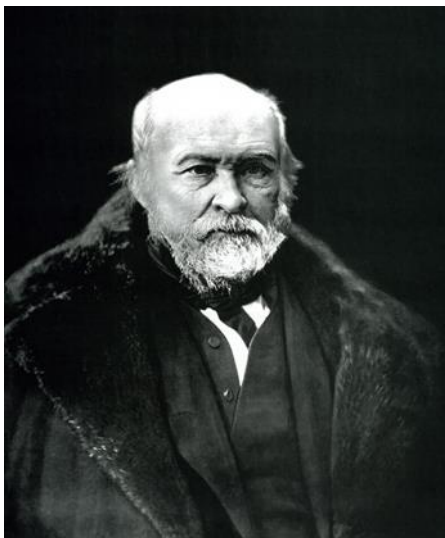
Pirogov požádal o vyslání do krymské války. Díky pomoci velkovévodkyně byla žádost akceptována. Pirogov 9. 11. 1854 vyrazil na Krym, kde pracoval 14 měsíců. Po celou dobu pracovali v lazaretech zřízených ve stanech a zachraňovali raněné i v poli. Ačkoli byl Pirogov vynikajícím chirurgem, byl ostatními lékaři málo oblíbený i přes to se zasloužil o vznik ženského ošetřovatelství a prosadil myšlenku uplatnit ženy na bojišti. Je třeba si uvědomit, že pro tehdejší dobu bylo nemyslitelné, aby pacienty ošetřovaly ženy – natož ve válce. Pirogov dále zavedl operování na bojišti pod narkózou (anestézií), zásadně snížil množství amputací.

Jako spisovatel je docenován pro své významné dílo o válečné chirurgii. Vyšlo v němčině a poté bylo vydáno i v ruštině v letech 1865–1866. Pirogov rozpracoval tematiku úrazového šoku. Bezprostředně po skončení krymské války vydává Otázky života. Deník starého lékaře, které vychází česky v roce 1911.

Věnoval se také reformě školství. V Rusku vytvořil základy moderní pedagogiky, prosazoval vzdělávání a důstojné postavení žen ve společnosti. Byl kritikem zaostalého školství. Za své pokrokové názory byl pronásledován ruským režimem. Pro opakované konflikty s režimem strávil posledních dvacet let na svém statku na Ukrajině, s výjimkou několika zahraničních cest. Při jedné z nich, do Itálie v r. 1862, zachránil život Giuseppe Garibaldi (vůdce východopruských povstalců), který byl těžce zraněn v prohrané bitvě, a to bez amputace, kterou navrhovali přítomní lékaři.

Shrnutí přínosů do zdravotnictví:

- Použití éteru jako anestetikum
- Technika užití sádry při léčbě zlomenin
- Stejnokroj
- Třídění raněných
- Dokumentace
- Studijní materiály pro chirurgy
- Propracování problematiky úrazového šoku

obr.č19 portrét Pirogova

obr č. 20 technika užití sádry

Zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Nikolaj_Ivanovi%C4%8D_Pirogov

<http://lekarske.slovníky.cz/lexikon-pojem/pirogov-nikolaj-ivanovic-1810-5>

http://www.wikiskripta.eu/index.php/D%C4%9Bjiny_o%C5%A1et%C5%99ovatelstv%C3%AD/19._stolet%C3%AD

<http://osobnosti.najdise.cz/zivotopis/nikolaj-ivanovic-pirogov>

<http://osobnosti.najdise.cz/zivotopis/nikolaj-ivanovic-pirogov>

BURDA, P. a ŠOLCOVÁ, L. *Ošetrovatelská péče 1. díl*, Praha: Grada, 2015, 224 s. + 4 příloha. ISBN 978-247-9803-5.

MLÝNKOVÁ, J. *Pečovatelsví 1. díl*, Praha: Grada, 2010, 269 s. ISBN 978-80-247-3184-1

KELNAROVÁ, J. a kol. *Ošetrovatelsví pro zdr. asistenty 1. ročník*. Praha: Grada, 2008, 244 s. ISBN 978-80-247-2830-8.

9) EMILIE RUTH TOBOLÁŘOVÁ

Autoři: Mgr. Martina Paclíková, Eliška Svobodová, 4. B

E. R. Tobolářová je velkou postavou českého ošetrovatelství a ošetrovatelského školství.

Pocházela z rodiny bohatého rakovnického gymnaziálního profesora. Při pobytu ve Švýcarsku, kde se učila německy a francouzsky, se rozhodla odjet do USA a vystudovat ošetrovatelskou školu. Při vykonávání potřebné ošetrovatelské praxe pod vedením České diakonie v Jaroměři zmařila její plány válka.

Její sen se uskutečnil v roce 1917, kdy začala studovat na České ošetrovatelské škole v Praze. Patřila tak mezi první absolventky. Diplom získala v roce 1919. Již v roce 1920 byla jmenována instruktorkou – školní sestrou a zástupkyní ředitelky školy Sylvy Macharové. Československý červený kříž, který školu dostal do správy, vyslal řadu diplomovaných sester, se kterými se počítalo pro práci ve škole, do zahraničí. Jely do USA.

E.R. Tobolářová s několika dalšími sestrami navštívila sjezd ICN v Paříži. Odtud byla vyslána na čtyři měsíce do ošetrovatelské školy při nemocnici sv. Tomáše v Londýně. Po návratu domů však její místo ve škole bylo obsazené a tak pracovala jako sestra ve Všeobecné fakultní nemocnici na klinice Prof. Sylaby. Ruth byla nejen velmi schopnou a svědomitou sestrou, ale ovládala také několik jazyků (němčinu, angličtinu, francouzštinu a později i základy arabštiny).

V roce 1924 byla pro svou znalost arabštiny povolána do Bagdádu, kde pracovala v první české nemocnici s MUDr. Kálalovou, která nemocnici založila. Získala mnoho cenných zkušeností. Poté vážně onemocněla a musela se po dvou letech vrátit zpátky do Čech

Po odchodu Sylvy Macharové z Prahy v roce 1931 byla jmenována ředitelkou školy. V této funkci rozvíjela vzdělávání sester v ČSR téměř dvacet let. Bydlela se svými žákyněmi v internátní škole. Ve škole byla založena odborná ošetrovatelská knihovna. Ruth iniciovala vydání učebnice. Sama tehdy přeložila populární **Etiku v ošetrovatelství** od švédské sestry R. Rothe. Žadatelek o studium ve škole bylo mnohem více, než mohla škola přijmout, proto zavedla před přijetím psychotechnické zkoušky. Aby byl výběr žákyň co nejkvalitnější, vytvořila systém elévek (před přijetím do školy zájemci dobrovolně pracovali v nemocnici). Pokrok školy byl násilně přerušen mobilizací a německou okupací, do školy se zavedla němčina, v níž dokonce v některých předmětech probíhala výuka i zkoušky.

Ruth Tobolářová byla zakládající členkou Spolku absolventek školy ošetřovatelské (1921), který se později přejmenoval na Spolek diplomovaných sester. V letech 1933 – 1935 byla jeho předsedkyní. Na druhém celostátním sjezdu diplomovaných sester v roce 1931 navrhla rozšířit výuku na ošetřovatelských školách na tři roky. Své stanovisko k odbornému vzdělání ošetřovatelek z povolání vyslovil Spolek prostřednictvím R. Tobolářové na konferenci světských a řádových škol v roce 1934. Díky aktivitě členek výboru SDS vznikl stavovský časopis *Diplomovaná sestra*, jehož první dvojčíslo vyšlo v roce 1937. Ruth byla členkou mezinárodní nemocniční společnosti a spolupracovala s mnoha zahraničními časopisy. Byla respektovanou osobností mezi představiteli tehdejšího veřejného zdravotnictví. Přednášela na akcích Mezinárodní rady sester. V roce 1938 byl zřízen ošetřovatelský referát na Ministerstvu veřejného zdraví a tělesné výchovy v Praze, nazvaný Ošetřovatelský poradní sbor. Byly v něm zastoupeny tři diplomované sestry – za Spolek diplomovaných sester jeho tehdejší předsedkyně Anna Rypáčková, za ošetřovatelské školy R. E. Tobolářová, a za ministerstvo zdravotnictví sestra Marie Anzenbacherová. Po válce muselo odejít z republiky mnoho německých sester a lékařů. Na jedné straně vznikl velký nedostatek personálu, na druhé straně enormně narostla potřeba zdravotnické péče o válkou zbídačené obyvatelstvo. Ruth Tobolářová ve své škole organizovala ve spolupráci s SDS a ČSČK krátkodobé kurzy pro 40 vedoucích sester, do nichž byly posílány nejlepší sestry z pohraničních nemocnic, kromě přednášek absolventky prošly praxí u klinických vrchních sester. Ruth vypracovala učební osnovy pro výuku dětských sester. Ruth Tobolářová bojovala v letech 1946 – 1947 za prostory pro ošetřovatelskou školu a internát na Karlově náměstí v budově nově postavené polikliniky, avšak po komunistickém puči v roce 1948 byla záhy z funkce odvolána, a tak její úsilí musely dovést do konce instruktorky, které ve škole zůstaly.

Tobolářová ze zdravotních důvodů odešla do důchodu. Žila pak celá léta v ústraní. Zemřela v roce 1973 (dle některých zdrojů v roce 1976) Podle svých slov spatřovala smysl svého života v sesterství, v pomoci člověka člověku, a ve výchově sester. Chtěla, aby získaly rozsáhlé odborné znalosti, ale zdůrazňovala i praktický výcvik. Kladla důraz na etickou stránku ošetřovatelské péče. Do konce života upozorňovala na nutnost, aby v čele ošetřovatelské (zdravotnické) školy stál zdravotnický odborník - sestra

Diplomovaná sestra Ruth Tobolářová patří mezi nejvýznamnější osobnosti českého ošetřovatelství.

obr.č. 21 tým dětských sester

obr. č.22 práce v nemocnici

Zdroje:

Historie ošetřovatelství, Kutnohorská J., ISBN: 978-80-247-3224-4, Grada Publishing, 2010

Baila.net

Mefanet

Google obrázky

10) MATKA TEREZA

Autoři: Ing. Radomíra Kowalská, V.Kubíková, 3.LB

Narodila se 26. 8. 1910 v Albánii ve městě Skopje. Pocházela z katolické rodiny. Otec byl úspěšný farmaceut a obchodník (zemřel, když jí bylo 8 let). Poměrně záhy v pouhých 12 letech se rozhodla pro řeholní život. V roce 1928 odjela do Indie a vstoupila do řádu loretánských sester. Zde vyučovala na škole zeměpis. V tomtéž roce také přijala jméno Tereza. Po několika letech opustila Loretánský klášter (po dohodě s představenými) a začala se věnovat nejchudším a umírajícím. V roce 1949 založila řád Misionárek milosrdenství. Dále zakládala útulky pro umírající, pro sirotky a opuštěné děti, budovala nemocnice a školy. Podnikala také hodně cest a setkávala se s významnými osobnostmi. Navštěvovala i místa lidského utrpení jako byl např. Černobyl, Bejrút, Guatemala, Etiopie. Dokonce několikrát navštívila Československo a zde zřídila i jeden útulek.

Ke konci života měla problémy se srdcem (prodělala dva infarkty). Zemřela 5. 9. 1997. V tento den byl v Indii vyhlášen státní smutek a její tělo bylo vystaveno v kalkatském kostele.

obr.č.23 Matka Tereza

obr.č.24 Matka Tereza

Několik let po její smrti a to 19. 10. 2003 byla prohlášena za blahoslavenou, tzn., že církev se zaručuje za to, že daná osoba je v nebi. Je tedy možné poprosit tuto osobu o přimluvu a prokazovat jí úctu. To vše proběhlo na základě dvou dekretů papeže Jana Pavla II. Jedním z nich byl zázrak, který se uskutečnil, když Matka Tereza údajně zázračně vyléčila mladou indickou ženu. Tato žena přišla s velkým nádorem v břiše do kláštera a nádor záhadně zmizel poté, co se jeptišky modlily k Matce Tereze.

V roce 2016 byla prohlášena za svatořečenou a dne 4. 9. 2016 za svatou.

Obr. č. 25 prohlášení matky Terezy za svatou

Její ocenění:

- 1973 Templetonova cena (je udělována za pokrok ve výzkumu a objevech týkajících se duchovních skutečností)
- 1979 Nobelova cena za mír
- 1980 Nejvyšší indické civilní vyznamenání Bharat Ratna
- 1983 Britský řád za zásluhy
-

Byla však také velice kritizována a to za řadu věcí. Jednou z nich byla její solidarita k diktátorským režimům (přijímání peněžních darů). Další byla nedostatečná lékařská péče o nemocné a umírající v domech kongregace milosrdenství - údajně svým pacientům odbornou lékařskou péči nedopřávala, jen jim ulehčovala umírání s poukazem na milost boží.

Hymna života (autor Matka Tereza)

*Život je šance - využij ji
Život je krása - obdivuj ji
Život je blaženost - užívej ji
Život je sen - uskutečni ho
Život je výzva - přijmi ji
Život je povinnost - naplň ji
Život je hra - hrej ji
Život je bohatství - ochraňuj ho
Život je láska - potěš se s ní
Život je záhada - pronikni ji
Život je slib - splň ho
Život je smutek - překonej ho
Život je hymna - zpívej ji*

Život je boj - přijmi ho
Život je štěstí - zaslouž si ho
Život je život - žij ho.

Zdroje:

- https://cs.wikipedia.org/wiki/Matka_Tereza
- <http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Matka-Tereza-strucny-zivotopis.html>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1894634-matka-tereza-nova-svetice-s-temnotou-v-dusi>
- <http://azcitaty.cz/citaty/matka-tereza/>
- <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/413201-pochyby-kolem-matky-terezy-trvaji.html>
- <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/415944/matka-tereza-se-dockala-svatoreceni-utocil-na-ni-dabel-rozdala-se-pro-chude.html>
- <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/413665-matka-tereza-byla-svatorecena.html>
- http://zpravy.idnes.cz/matka-tereza-bude-svata-oznamil-papez-frantisek-ftj-/zahranicni.aspx?c=A160315_112534_zahranicni_lve

11) ABRAHAM HAROLD MASLOW – PYRAMIDA POTŘEB

Autoři: Mgr. Radka Líbalová, A. Filipová, H. Horová, 1. O

Na odborné konferenci nás Aelita Filippova a Hana Horová, žákyně z 1. O, seznámily se životem významného amerického psychologa Abrahama Harolda Maslowa, jehož poznatky a myšlenky jsou využívány v moderním ošetrovatelství.

Abraham Harold Maslow se narodil 1. dubna 1908 v Brooklynu jako nejstarší ze sedmi dětí. Rodiče byli ruští Židé, kteří emigrovali z Ruska z důvodu pronásledování Židů carskými úřady. Byli chudí a nevzdělaní, ale svým dětem se snažili vzdělání zajistit, protože si uvědomovali, že vzdělání je pro život v Americe velice důležité. Ale ani zde neměla rodina lehký život. Antisemitismus je pronásledovat ve škole, mezi lidmi i dětmi. Rodinné vztahy také nebyly idylické. Matka byla silně věřící a velice přísná. Stále vyhrožovala svým dětem božími tresty. Otec, aby uživil rodinu, musel těžce pracovat a svůj stres řešil pitím alkoholu. Malý Maslow měl díky těmto okolnostem velice málo přátel a cítil se osamělý. To ho vedlo ke čtení knih a psaní deníku.

Abraham Maslow vystudoval City College a poté absolvoval psychologii na Wiskonsinské universitě. Protože psychologie ho zaujala, stal se velice nadaným studentem. Tohoto zájmu a nadání si všimli jeho profesori, zvláště profesor Harry Harlow. Tento americký psycholog je znám hlavně svými pokusy na opicích. Studoval chování mláďat žijících s matkou a mláďat žijících v péči ošetrovatelů. Harlow ovlivnil profesionální dráhu Maslowa. Po absolvování university učil na Broklinské college. V roce 1928 se oženil se svojí mladou sestřenicí, s kterou měl 2 děti. V letech 1951 až 1969 pracoval jako vedoucí Katedry psychologie na Brandeisově univerzitě v Massachusetts.

Výrazněji na sebe upozornil knihou „*Motivace a osobnost*“, která byla poprvé vydána v roce 1954. Během svého profesionálního života zkoumal lidskou motivaci ve vztahu k potřebám. Dalším jeho významným dílem je sbírka přednášek „*O psychologii bytí*“, která se pokládá za základ humanistické psychologie a psychoterapie. Poprvé vyšla v roce 1962. Abraham Maslow se považuje za zakladatele humanistického proudu v psychologii. Jedná se o směr, který vidí osobnost jako celek a klade důraz na hodnoty jedince, člověka nerozkládá na jeho hodnocení, ale na pochopení chování jedince.

V roce 1967 se stal předsedou Americké psychologické asociace. V témže roce prodělal silný srdeční infarkt, kterému o 3 roky později podlehl ve věku 62 let. Zemřel 8. června 1970 v Menlo Park, v Kalifornii.

K nejvýznamnějším počinům v psychologii patří Maslowova hierarchie lidských potřeb, kterou zobrazil jako pyramidu a má 5 stupňů:

fyziologické potřeby

potřeba bezpečí, jistoty

potřeba lásky, sounáležitosti

potřeba uznání, úcty

potřeba seberealizace

Jako nejzákladnější považuje Maslow potřeby fyziologické, bezpečí, sounáležitosti a úcty. Označuje je jako potřeby nedostatkové. Naopak pátý stupeň - seberealizaci považuje za potřebu růstovou. Z jeho výzkumů vyplývá, že níže položené potřeby jsou významnější a je nutné je uspokojit, alespoň částečně, aby mohly být uspokojeny další méně naléhavé a vývojově vyšší. Tuto teorii se snažili někteří psychologové vyvrátit. Tvrdili, že není možné toto tvrzení aplikovat bezvýhradně. Dle jejich teorie dochází k uspokojování vyšších potřeb, např. estetických nebo duchovních, i v mezních situacích lidského života. Například vězni v koncentračních táborech byli schopni uspokojovat vyšší potřeby, přestože základní potřeby byly omezovány. Za nejvyšší bod uspokojení považuje Maslow potřebu seberealizace, kdy se jedinec snaží naplnit své schopnosti a cíle.

Tato pyramida potřeb se stala základem současného ošetrovatelství. Každodenně by se zdravotníci a ošetrovatelské týmy měli snažit saturovat potřeby nemocných od těch nejzákladnějších po nejvyšší s ohledem na osobní hierarchii potřeb a individualitu jedince. Existují různé faktory, které individuální hierarchii ovlivňují, například nemoc, věk jedince, jeho mezilidské vztahy a jiné okolnosti, které na člověka v nemocničním zařízení působí.

Abraham Maslow je také často citován díky svým výrokům. Například:

„Hledání smyslu a smysluplnosti života je primárním motivem lidského chování. Tato potřeba - stejně jako jiné potřeby - může být uspokojována nebo neuspokojena.“

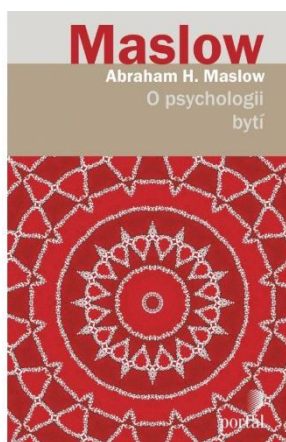
„Kdo umí dobře zacházet s kladivem, má sklon si myslet, že všechno jsou hřebíky.“

„Každý nový nápad vypadá zpočátku bláznivě.“

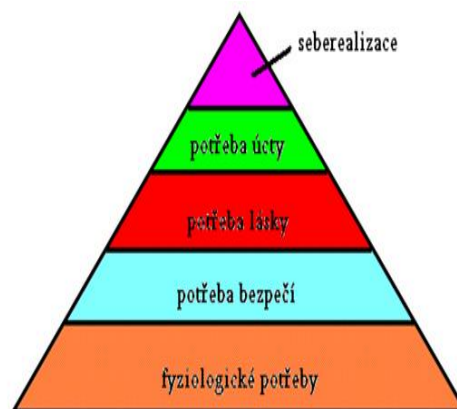
Jeden z klíčových citátů, který platí pro současnou i budoucí generaci může považovat výrok: „Čím výše jedinec dospěje, tím hlubšího štěstí, pokoje a bohatství ve vnitřním životě může dosáhnout“.

Obr.č. 26 portrét A.Maslowa

Obr.č.27 kniha A. Maslowa

obr.č.28 pyramida potřeb

Zdroje:

<http://www.psychoweb.cz/psychologie/maslow-abraham-h---humanisticka-psychologie--seberealizace/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Abraham_Maslow

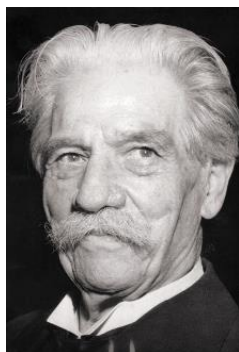
<https://managementmania.com/cs/abraham-maslow>

<http://www.opsychologii.cz/clanek/154-abraham-maslow-a-teorie-seberealizace/>

Jarmila Kelnarová a kolektiv: Ošetřovatelství pro zdravotnické asistenty, 1. ročník, Grada, 2009

12) **ALBERT SCHWEITZER – „PRALESNÍ DOKTOR“**,

Autoři: PaedDr. Radmila Křoková, V. Fenclová, 2.LA

Albert Schweitzer - „pralesní doktor“

A. Schweitzera, přezdíváného domorodci v Lambaréné „Velký bílý doktor“ a celosvětově „Pralesní doktor“, jistě není třeba dlouze představovat.

obr.č.29portrét A. Schweitzer

Ve zkratce lze říci: výjimečná, mnohostranně nadaná osobnost, velký humanista. Německý protestantský teolog, misionář, filosof, etik, varhanní virtuóz a lékař. Držitel Nobelovy ceny za mír z roku 1952.

Albert Schweitzer se narodil 14. ledna 1875 v Kaysersbergu v Alsasku, na území, kde se stýkala kultura francouzská s německou. Alsasko tvořilo tehdy součást Německa. A. Schweitzer ovládal oba jazyky, v rodině se však hovořilo převážně francouzsky. Svými studii Albert navázal na rodinnou tradici: jeho otec byl evangelický duchovní, matka byla dcerou evangelického pastora. Otec vedl Alberta od dětství k hudebnímu vzdělání, od pěti let jej vyučoval hře na klavír, brzy přešel na harmoniku a konečně na varhany. Vášeň pro tento královský nástroj Schweitzera provázela celý život. Albert měl hudební nadání a již jako devítiletý zastupoval varhaníka při bohoslužbách v místním kostele. Hra na varhany jej přivedla k obdivu Johanna Sebastiana Bacha, jemuž věnoval svou knihu *J.S. Bach, le musicien poet*. Považoval ho za hudebního básníka a stal se známým interpretem Bachovy hudby.

A. Schweitzer studoval filozofii a teologii na univerzitách ve Štrasburku, Paříži a Berlíně, absolvoval také hudební vzdělání u proslulých mistrů ve Francii a Německu a seznámil se podrobně i s technikou konstrukcí varhan. Stal se odborníkem na rekonstrukci těchto historicky cenných hudebních nástrojů a vydal spis o stavitelství varhan. Důkazem jeho hlubokého hudebního vzdělání je již zmíněná kniha o J. S. Bachovi, která po francouzském vydání (z r. 1905) byla otištěna ještě v angličtině a němčině. Svůj příjem z těchto publikací Schweitzer později věnoval ve prospěch nemocnice v Lambaréné.

Ve Štrasburku na univerzitě se stal v r. 1902 soukromým docentem teologie. Přes všechny úspěchy však nebyl spokojený. Jeho životní filozofie úcty k životu a krédo naplnit ušlechtilé

myšlenky skutečnými činy se měla však již brzy stát skutečností.

„Wem eigene Schmerzen erspart bleiben, der muss sich aufgerufen fühlen, die Schmerzen anderer zu lindern.“ (Kdo zůstal ušetřen vlastního utrpení, necht' se cítí být povolán mírnit utrpení jiných.) A. Schweitzer

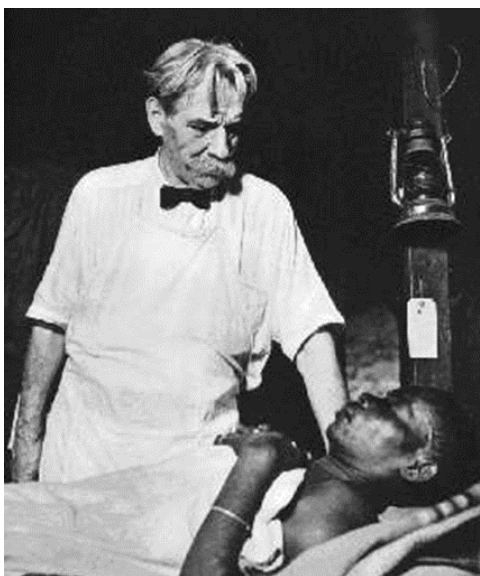
„Das gute Beispiel ist nicht nur eine Möglichkeit andere Menschen zu beeinflussen. Es ist die EINZIGE.“ (Dobrý příklad není jednou z možností ovlivnit jiné lidi. Je to JEDINÁ možnost.) A. Schweitzer

Zlomovým okamžikem bylo, když si A. Schweitzer přečetl článek v časopise francouzských evangelických misí, líčící otřesné životní podmínky domorodců v rovníkové Africe. Text končil slovy: „Pro Afriku je potřeba lidí, lidí, lidí!“

Své budoucí manželce Helene Bresslauové tehdy napsal: „Nemám ambice stát se velkým vědcem, chci mnohem víc - být prostě člověkem! Být skutečným člověkem znamená osvobodit se od civilizace, jež nás drží jako rukojmí, omezuje nás, brání nám v pohybu.“ Přípravu na „nový život“ začal v roce 1905. Ve svých třiceti letech se renomovaný profesor ke zděšení svých přátel a kolegů rozhodl, že vystuduje medicínu.

V letech 1905–12 tedy studoval ve Štrasburku lékařství a vzdělání si dále doplnil postgraduálním studiem tropické medicíny v Paříži. Před odjezdem do Afriky uzavřel sňatek s Helenou Bresslau, dcerou štrasburského historika. Jeho choť absolvovala ošetrovatelský kurz, aby mohla být platnou spolupracovnicí svého manžela. Koncem r. 1913 odjíždějí manželé Schweitzerovi do rovníkové Afriky. V centru Lambaréné začal A. Schweitzer nejprve ordinovat pod širým nebem, první malou nemocnici zřídil ve starém zrezivělém kurníku. Později uprostřed džungle postavil plnohodnotnou nemocnici pro místní obyvatelstvo.

Nemocní domorodci od prvního dne jeho příjezdu vyhledávali lékařskou pomoc. Nejčastěji trpěli malárií, spavou nemocí, tropickou úplavicí, leprou nebo svrabem. Svrab byl tak rozšířený, že rychle mizely dovezené léky a Schweitzer musel improvizovat, aby mohl tuto kožní chorobu léčit. Afričané vyhledávali lékařskou pomoc A. Schweitzera nejen pro sebe, ale i pro opuštěná, raněná nebo nemocná zvířata, a on se jich rád ujímal. Jeho vztah k němé tváři se vytvářel od dětských let.

obr.č.30 péče o raněné lidi

obr.č.31 péče o zvířata

Slibně se rozvíjející Schweitzerovu práci zasáhla nečekaná rána – v létě 1914 propukla světová válka. Došlo k přerušení spojení s Evropou, tedy s přáteli a příznivci, kteří nemocnici podporovali. V září 1917 byl Schweitzer, který jako Alsasan byl příslušníkem Německé říše, i s chotí dokonce internován a odvezen do zajateckého tábora v Evropě. Až v létě následujícího roku se mohl vrátit do Alsaska, kde ještě doznívaly poslední výstřely války. Alsasko se vrací vítězné Francii a manželé Schweitzerovi tak dostali francouzský pas. První poválečná léta vyjížděl Schweitzer na cesty Evropou – přednášel, koncertoval na varhany, publikoval.

Do Afriky se Schweitzer vrátil v únoru 1924 a po 7 letech nepřítomnosti našel nemocnici v zanedbaném stavu. Nastala opět doba budování, kdy se jeho den dělil mezi péči o pacienty a pomoc při stavbě. Konečně v r. 1927 zahájila provoz rozšířená nemocnice s 200 lůžky. Pro udržení provozu nebylo dost prostředků, a proto Schweitzer znovu hledal podporu v Evropě. Opět cestuje s přednáškami a koncerty a v prosinci 1928 přijíždí podruhé do Prahy. V Praze přebírá čestný doktorát filozofie a dostává pozvání k prezidentu republiky. Tomáš Garrigue Masaryk ho přijal i s chotí na Hradě, kde při obědě měli příležitost k rozhovoru – dva filozofové blízci si myšlením i prosazováním humanitních ideálů.

II. světovou válku prožil A. Schweitzer v Gabonu. Válečné útrapy překonával s největším vypětím, aby zajistil alespoň část lékařské péče. Mírový poválečný svět mu udělil četná uznání. Stal se čestným doktorem 10 evropských univerzit, nositelem anglického řádu Order of Merit, švédské medaile prince Karla, byl zvolen čestným členem Académie des Sciences Morales et Politiques v Paříži a v r. 1952 přišlo ocenění nejvyšší – Nobelova cena míru.

Schweitzer se energicky účastnil boje proti nukleárním zbraním a vydal knihu *Mír nebo atomová válka*.

Albert Schweitzer zemřel v devadesáti letech v roce 1965. Byl pohřben v zahradě vedle nemocnice, ve stínu palmy, po boku své choti, ve „svém“ Lambaréné.

obr.č. 32 humanitární práce A. Schweitzera

„Je jediným příslušníkem západní civilizace, který má morální vliv na naši generaci srovnatelný s Gándhím. Rozsah jeho vlivu je ohromující díky příkladu, který dal svým vlastním životním dílem.“ Albert Einstein o A. Schweitzerovi.

Zdroje:

<http://zivotopis.osobnosti.cz/albert-schweitzer.php>

<http://www.ceskenovinky.eu/2015/05/06/novy-zivotopis-alberta-schweitzera-prinasi-strhujici-a-komplexni-portret-jedinecneho-humanisty/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1528054-dve-vyroci-alberta-schweitzera-pralesni-doktor-je-stale-prikladem>

<http://www.ivysehrad.cz/recenze/albert-schweitzer-www-ceskenovinky-eu/>

13) *ODKAZ FLORENCE NIGHTINGALOVÉ SOUČASNÉMU OŠETŘOVATELSTVÍ*

Autoři: PhDr. Z. Pohlová, M. Jindřišková, 3. B

Florence se narodila 12. května 1820 jako mladší dcera Williama a Fanny Nightingaleových. Otec William (absolvent univerzity v Cambridge) byl velmi zámožný muž, který vlastnil velké statky v Derbyshire a Hampshire. Celý život se věnoval především čtení a studiu. Naopak matka Fanny byla o 6 let starší než její manžel, byla velmi společenská a přátelská žena. Obě děvčata (Florence měla ještě sestru) vyrůstala v rodině, která je zahrnovala nejen láskou, ale i bohatstvím. Jejich rodiče měli představu, že založí rodinu a budou oporou svým manželům tak, jak bylo zvykem v tehdejší společnosti. Nejprve s rodiči Florence cestuje po Evropě, později sama navštěvuje zařízení pro chudé a nemocné, kde získává cenné zkušenosti z ošetrovatelství. Během dětství Florence studuje francouzštinu, italštinu, němčinu, latinu, vzdělává se v zeměpise, dějepise a filozofii. Dostává se jí kvalitního všeobecného vzdělání, zajímá se i o studium matematiky a statistiky.

Florence Nightingale vyrůstala v době průmyslové revoluce, kdy se Anglie stala nejmocnější a také nejbohatší zemí světa, kdy majetkové poměry lidí byly velmi rozdílné. Chudé rodiny měly velmi těžké životní podmínky, špatné stravovací návyky, vlhké a chladné budovy, častý výskyt nemocí i častá úmrtí. Již v průběhu svého dětství začala chápat nutnost zásadních změn a pomoci. Sedmý březen 1837 popisuje jako den své podivné zkušenosti, kdy poprvé slyšela „boží hlas“, který ji vyzýval k cestě pomoci člověku. V průběhu života se odehrály ještě 3 takové zážitky, o kterých se zmiňuje ve svém deníku a které jí utvrdily o správnosti jejího poslání a životní cesty.

V roce 1847, kdy je Nightingalové 27 let, definitivně novináře Richarda Moncktona Milnese odmítá a oznamuje i svým rodičům, že se bude věnovat místo osobnímu životu kariéře zdravotní sestry. V roce 1851 navštívila školu Theodora Fliednera a pracuje tři měsíce na Kaiserswerthu v institutu nedaleko Düsseldorfu v Německu. O tři roky později a přes nesouhlas svých rodičů pracuje v nemocnici v Paříži. V této době je jmenována superintendantem nemocnic v King's College Hospital v Londýně. V roce 1854 vede tým 38 zdravotních sester během krymské války a odjíždí s nimi na místa válečných nepokojů, kdy od 4. listopadu téhož roku pracují v nemocnici Barrack ve Scutari v Turecku patřící spojencům Británie a Francie válčícím proti Rusku. Nightingalová zde zavádí principy tzv. sanitární vědy, organizuje a zlepšuje péči o raněné, celý den kontroluje a pečuje o nemocné.

Zpočátku, navzdory odmítavému postoji lékařů, Florence prosazuje péči sester a důsledkem pozitivních výsledků dosahuje jejich přijetí a uznání. Statisticky vyhodnocuje situaci - úmrtnost ve vojenské nemocnici klesá z 60 % (některé zdroje uvádějí 40 %) po 6 měsících jejího působení na 2 %. Toto období se stává zcela zásadním pro profesionalizaci ošetrovatelského povolání. V roce 1865 založila první ošetrovatelskou službu v rodinách v Liverpoolu, která se stává základem k terénnímu ošetrovatelství. Na žádost Sydney Herberta vypracovává projekt a stává se expertkou rozvoje indického ošetrovatelství.

V roce 1860 Florence využívá finančních prostředků získaných z krymské války, respektive z fondu, který založili přátelé pod jejím jménem, a otevírá první ošetrovatelskou školu na světě při Nemocnici svatého Tomáše v Londýně. Ředitelkou se stala Sarah Wardroperové, která byla představenou této nemocnice. V rámci profesní přípravy zdravotních sester klade důraz na teoretické vědomosti i praktické dovednosti v průběhu celého studia. Vydává knihu Poznámky k ošetrovatelství (Notes on Nursing). Překlad v Praze vychází v roce 1874. Následuje řada dalších odborných publikací.

V roce 1883 je Nightingalová vyznamenána královnou Viktorií Královským červeným křížem, v roce 1907 získává od krále Edwarda Řád za zásluhy. Ve svých 90 letech umírá (13. 8. 1910 v Londýně), je pohřbena v tichosti v Hampshire nedaleko rodinného sídla v Embley. Její pojetí ošetrovatelství zahrnuje úpravu prostředí a výživy při zachování energie nemocného a není vymezováno ani formulováno lékařským rozhodnutím. Sestra je vzdělaná, tvořivá a samostatná, je to odborník, který není zcela závislý na lékaři. Cíl ošetrovatelství spočívá v zajištění přežití nemocného, zmírnění jeho utrpení a ulehčení umírání.

Metaparadigmatická koncepce podle Florence Nightingalové zahrnuje osobu jako multidimenzionální bytost, jako jedince – příjemce ošetrovatelské péče, kdy nemocný je pasivní a ovlivňovaný sestrou a prostředím. Prostředí zahrnuje vnější podmínky, je ohniskem působení ošetrovatelství, kdy sestra jej upravuje, a tím podporuje schopnost nemocného dosáhnout zdraví a udržet si ho. Zdraví je podle F. Nightingalové výsledkem dodržování prevence onemocnění a kontroly prostředí a odráží vztah a vzájemné ovlivnění jedince, sestry a prostředí. Ošetrovatelství je souhrnem činností poskytujících nemocnému co nejvhodnější podmínky pro přirozenou léčbu, nejedná se o léčebnou činnost. „Zdravé ošetřování“ vede ke zlepšení podmínek prostředí, k prevenci onemocnění a podpoře zdraví. Vlastní koncepce vychází z prostředí, dává přednost fyzickému prostředí před emocionálním a sociálním, které specificky nerozlišuje. Nezbytnou podmínkou pro udržení zdraví je zdravé prostředí (patří

sem čistota vzduchu, vody, prostředí; světlo; funkční kanalizace; složení stravy a podávání jídla; ticho; poloha nemocného včetně umístění lůžka v místnosti; odstraňování zápachu) a je velmi důležité pro poskytování účinné ošetrovatelské péče. Florence Nightingalová popisuje tři roviny vztahů – jedinec a prostředí, sestra a prostředí, sestra a nemocný. Základní teorií ošetrovatelské praxe je vzájemný vztah zdravého prostředí a praktického ošetrování, kdy ošetrovatelství neléčí, ale nabízí jedinci podmínky pro přirozené chování, které vedou ke zlepšení prostředí a podpoře zdraví, pomáhá nemocnému k dosažení optimálního zdravotního stavu. Medicínu vymezuje k nápravě nemocné části organismu, nemoc jako reakci na nesprávné podmínky a nesprávný způsob života. Sestra musí umět ovlivňovat prostředí, musí umět pozorovat, mít dostatek vědomostí a být zručná v ošetrování nemocných. Tato první teorie ošetrovatelství vychází z úzkého působení – interakce – sestry a prostředí. Florence Nightingalová prosadila změnu postoje k ženám ve tvrdé viktoriánské době, položila základy k ženskému profesnímu vzdělávání a profesionálnímu ošetrovatelství. Byla legendou již za svého života, její publikace mohou být inspirací pro sestry a zdravotnické pracovníky dosud. Svými lidskými a obětavými činy položila základy vysoké prestiže ošetrovatelského povolání. V Londýně na břehu Temže při Nemocnici sv. Tomáše je vybudováno na její počest Muzeum Florence Nightingalová, které se těší vysoké návštěvnosti a je zahrnuto i do nabídky nejvýznamnějších míst v rámci turismu ve Velké Británii.

Obr.č. 33 Řád za zásluhy (Order of Merit)

obr.č. 34 Florence na Krymu používala lampion, odtud vzniklo pojmenování „Dáma s lampou“

obr.č.35 Muzeum FN - Londýn

Zdroje:

STAŇKOVÁ, M.:Galerie historických osobností, IDVPZ, Brno 2001, ISBN 80-7013-329

PAVLÍKOVÁ, S.: Modely ošetrovatelství v kostce, Grada Publishing, Praha 2006, ISBN 80-247-1211-3

REID,S.:Florence Nightingale, Heinemam Library, Oxford 2004, ISBN 978-0-431-14782
[http://womenshistory.about.com/cs/nightingale/Florence Nightingale Museum London UK](http://womenshistory.about.com/cs/nightingale/Florence+Nightingale+Museum+London+UK)

14) OTTA WICHTERLE

Autoři: Mgr. Radka Líbalová, D.Balog, 1. O

V příspěvku **Otta Wichtrle** nás žák z 1. O, Dominik Balog seznámil se životem významného českého vynálezce Otty Wichtrleho a s jeho vynálezem měkkých kontaktních čoček.

Profesor Otto Wichtrle se narodil 27. října 1913 v Prostějově a zemřel 18. srpna 1998 ve svém letním sídle Stražisku na Moravě. Světově proslul jako vědec a vynálezce pracující s makrobiologickou chemií. Zásadně se podílel na zdokonalení a celosvětovém rozšíření měkkých kontaktních čoček z hydrogelu. Také se stal objevitelem umělého vlákna - nilonu.

Jeho dětství nebylo jednoduché. V 6 letech spadl do nádrže s močůvkou a utrpěl těžký šok. Lékaři mu nedávali velkou naději. Přesto se malému chlapci podařilo uzdravit a během domácí léčby ho doučovala učitelka z místní školy. Malý Otto byl velice bystrý, takže vše rychle dohnal a úspěšně absolvoval obecnou školu. Jako nadějný žák byl přijat již v 9 letech do Státního gymnázia v Prostějově. Jeho neoblíbenějšími předměty byla matematika a fyzika a naopak v nejmenší oblibě měl latinu a řečtinu. Během studia se věnoval velmi intenzivně tenisu, ale odmaturoval s vyznamenáním.

Po absolvování gymnázia byl přijat na Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství ČVÚT v Praze. V roce 1936 získal doktorát technických věd a stal se asistentem profesora Emila Votočky, kde působil do 17. 11. 1939. Po uzavření Vysokých škol okupujícím Německem dostal v roce 1940 nabídku pracovat v Baťově výzkumném ústavu ve Zlíně, kde se skupinou 40 spolupracovníků zahájil výzkum zabývající se vývojem polyamidů. Profesor Wichtrle se ve Zlíně stýkal v období protektorátu se skupinou intelektuálů, se kterou poslouchal vážnou hudbu a probíral situaci na frontách. Toho si všimlo německé gestapo. Přestože nebyl účastníkem žádného protinacistického odboje, byl uvězněn a od transportu do koncentračního tábora ho zachránila korespondence s významným německým chemikem Langenbeckem, který se za Wichtrleho u gestapa přimluvil. Po 4 měsících věznění byl propuštěn.

Po válce se Otto Wichtrle vrátil zpět do Prahy, kde se snažil obnovit zničené a 6 let zanedbané vysokoškolské vzdělávání na ČVÚT. Po nocích sepisoval postupy laboratorních prací a přednášky, které poté dal k dispozici svým studentům. Byl to základ pro vysokoškolská

skripta. V roce 1958 byl při komunistických čistkách profesor Wichtrle z ČVUT propuštěn. Nové místo získal v laboratoři makromolekulárních látek Akademie věd, z které později vznikl Ústav makromolekulární chemie. Wichterle se stal jeho ředitelem. Zde se realizovala většina jeho objevů.

K objevu měkkých kontaktních čoček z hemagelu přispěl náhodný rozhor ve vlaku při cestě z Olomouce do Prahy v roce 1952. Profesor věděl, že hemagel je vhodný materiál, který je schopen pohlcovat 40% vody a oko ho dobře snáší. Poté se velmi intenzivně snažil zhotovit dokonalou kontaktní čočku. První pacienti vyzkoušeli nové kontaktní čočky na 2. oční klinice v Praze a velice dobře byly snášeny. Problém byl, že jejich výroba byla velice nákladná, protože jejich okraje se museli složitě obrušovat po odlití do kovových forem. Nízký finanční efekt a vysoké náklady nakonec vedly k ukončení podpory jeho výzkumu. Profesor Wichtrle se ale svého nápadu dokonalých čoček nevzdal a v domácí laboratoři se mu povedlo sestrojít přístroj ze stavebnice Merkur, tzv. čočkostroj, který byl poháněn dynamem z kola a později motůrkem z gramofonu. Pomocí odstředivé síly se mu podařilo zhotovit čočku s dokonale rovnými okraji. Velký vynález měkkých kontaktních čoček byl na světě.

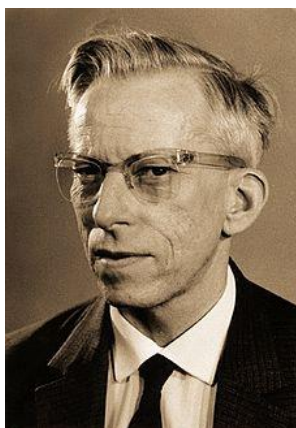
Od roku 1963, kdy už byly metoda výroby čoček dovedena téměř k dokonalosti, se opět zvýšil zájem Československého státu o jeho čočky. Zvláště poté, co se o objevu dozvěděla americká firma a nabídla odkup patentu na jejich výrobu. Po dlouhých jednáních byla 12. března 1965 v Praze podepsána licenční smlouva s americkou firmou B & L. V roce 1971 byly první kontaktní čočky uvedeny na americký trh. Díky tomu akcie firmy B & L velice prudce stouply.

Ještě před okupací ČSSR vojsky varšavské smlouvy podepsal profesor Wichtrle prohlášení 2000 slov. Po jejich vstupu v srpnu 1968 otevřeně kritizoval vládu za podporu tohoto činu. Tyto činy vedly k jeho odvolání ze všech vedoucích funkcí a profesor se stal řadovým pracovníkem.

Přestože jeho vynález na výrobu kontaktních čoček byl patentován, došlo v USA k jejich nelegálnímu šíření. Firma B & L a Otto Wichtrle podali žalobu na porušení patentních práv, ale vzhledem ke vzdálenosti a jeho politickým problémům v ČSSR nezískal povolení k výjezdu, aby se mohl před soudy v USA obhajovat a svědčit. Nakonec mu byl výjezd do USA

povoleno, soudní spor se jím podařilo vyhrát a firma B & L získala značné finanční odškodnění. Bohužel ČSSR se zřekla licenčních smluv, takže žádné odškodnění již nezískala.

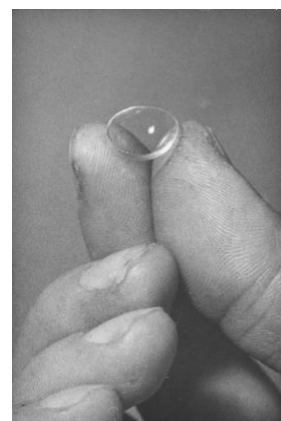
Zasloužené ocenění od státu se profesorovi Wichterlemu dostalo až po roce 1989. V roce 1993 mu byl udělen čestný doktorát Karlovy University. V roce 1990 byl zvolen presidentem ČSAV. V roce 1993 byl po něm pojmenován asteroid. Do konce svého života byl ve styku s chemií a výzkumem v tomto oboru. Otto Wichterle zemřel ve věku nedožitých 85 let.

obr.č.36 Otto Wichterle

obr.č.37 Čočkostroj

obr.č.38Měkké kontaktní čočky

Zdroje:

- <http://www.ottowichterle.webzdarma.cz/>
- <http://zivotopisyonline.cz/otto-wichterle-chemik-ktery-vyrobil-prvni-tzv-mekke-kontaktne-cocky/>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Otto_Wichterle
- fotky z Google

15) SVATÁ ZDISLAVA Z LEMBERKA

Autoři: PhDr. Martina Munkšnáblová , K. Strouhalová

Svatá Zdislava z Lemberka byla česká šlechtična a zakladatelka špitálu. Narodena roku 1220 v Křižanově. Celá její rodina, ale hlavně sama Zdislava měla velmi vřelý vztah ke katolické církvi. Její otec byl Přibyslav z Křižanova a matka Sibyla, původem snad Němka, příp. Italka.

Zdislava se provdala mladičká, bylo jí asi něco přes patnáct let, jejím manželem se stal Havel z Lemberka, měli společně čtyři děti, dospělosti se ale dožívají pouze dvě. Společně s manželem založili klášter v Jablonném a v Turnově právě, aby měla Zdislava prostory pro ošetřování nemocných. Zdislava měla velmi vřelý vztah ke katolické církvi, zvláště si zamilovala řád sv. Dominika a horlivě s ním spolupracovala jako dominikánská laička.

Ač byla vznešenou hradní paní, přesto s radostí často navštěvovala chudé. Poutníci, nemocní a potřební nalézali u ní vždy nejlaskavější přijetí. Podporovala je, kde jen mohla a sama žila skromně. Byla proto všemi milována a nazývali ji matkou chudých.

Zdislava zemřela předčasně přibližně ve 33 letech, je pohřbena v kostele svatého Vavřince v Jablonném.

Celým životem Zdislavu provázelo léčitelství. Zdislava měla už v té době Znalost základních „ošetřovatelských“ pravidel. Věděla, že nemocný musí být v čistotě, teple, mít dostatek tekutin a jídla, když má nemocný ránu musí být často převazovaná a vyplachovaná. Rány, také oči a kůži Zdislava potírala vodou z Pramene pod hradem Lemberk, voda je v něm mírně radioaktivní a blahodárně působí na lidský organismus. Zdislava se také zabývala fytoterapií, znalosti čerpala z Dominikánského řádu.

V kronice Dalimilově čteme: „Pět mrtvých boží mocí vzkřísila, mnoha slepým zrak vrátila, chromých a malomocných mnoho uzdravila a nad jinými ubohými veliké divy činila“ (Dalimil 87, 5)

V úryvku z Dalimilovy kroniky čteme“ Mnoha slepým zrak vrátila právě díky studánce a její zázračné vodě, chromých a malomocných mnoho uzdravila ze znalostí o čistotě a častém převazování ran“.

Zdislavě byly za její činy také uděleny pocty:

1907 - Prohlášena za blahoslavenou

1995 - Papežem Janem Pavlem II. za svatou.

Je patronkou Libereckého kraje.

obr.č. 39 Zdislavina studánka- Prameni pod hradem Lemberk

zdroje

<http://www.zdislava.cz/zdislava/zivotopis/23.2>

<http://www.mojemedunka.cz/clanek.aspx/duchovniclanky/clanek/svata-zdislava--lecitelka-ze-13stoleti>

16) OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ NA POČÁTKU 19. A 20 LET

Autoři: Mgr. Patrik Burda, T. Hrdlička, 3.O

Anotace:

Předkládaný příspěvek pojednává o ošetrovatelské péči, která je spojena s domácím prostředím. Jedná se o péči, která byla poskytována na počátku 20. století. Veškeré informace byly čerpány z Domácí lékařky, knihy, kterou sepsala praktická lékařka MUDr. Jenny Springerová. Kniha, v té době velmi oblíbená mezi laiky i odborníky popisovala, jak se projevují jednotlivá onemocnění, jak provádět preventivní opatření a jak se jednotlivá onemocnění léčí (v době, kdy např. farmakologická či chirurgická léčby byla velmi omezená). Pro tento příspěvek jsme vybraly témata ošetřování nemocných, pokoje nemocného a lůžko nemocného.

Již na počátku 20. století autorka vnímá, že ošetrovatelství je nejdůležitějším činitelem v lékařství. V celé knize lze sledovat, že ošetřování a ošetrovatelky (tehdy pouze ženy) jsou stavěny na čestné místo v péči o nemocné. Jejich role je nezastupitelná a výsledky medicíny závisí právě na kvalitním ošetřování nemocných. Ošetřování je několikrát nazýváno uměním. Ani nejdovednější lékař a nejúčelnější nařízení nic nepomáhají, když nejsou doplňovány nejpečlivějším ošetřováním nemocného. V kapitole o ošetřování nemocných je uvedeno, že dobré srdce a trpělivost nestačí, že je nutno znát tako správné postupy. Na obr. č. 40 je uveden příklad nesprávného postupu při ošetřování nemocného.

Obr.č.40 nesprávný postup ošetřování

Při studiu knihy lze pozorovat, že již naši předkové vnímali důležitost péče o psychiku stejně jako péči o tělo. V kapitole o Ošetřování nemocných se uvádí, že každý nemocný potřebuje

nejen tělesného, ale také duševního klidu. Od nemocného by se měly vzdalovat nepříjemnosti jako povyk a rozčilování. Neměl by být zatěžován zbytečnými návštěvy. Pokud je nemocný ve vážném stavu, měli by za ním přicházet jen milí a blízcí.

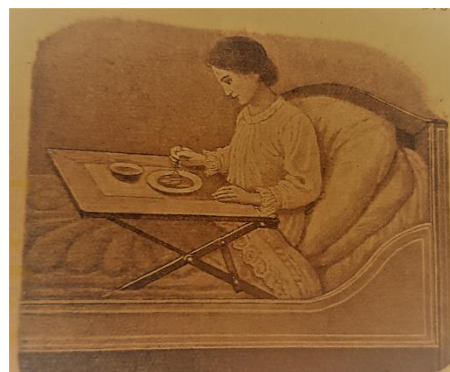
Při ošetřování nemocných na počátku 20. století je zdůrazněna i potřeba čistoty, nejen okolního prostředí, ale také čistoty všech lidí, kteří pečují o nemocného (čistota uniformy, rukou). Všechno prádlo, pomůcky i jídelní nástroje musí být bezvadně čisté a zbavené všech nečistot.

Pokoj pro nemocného se má dát vydatně větrati, lůžko nesmí být umístěno v průvanu. Pokoj, kde je umístěn nemocný, má být osvobozen od všech předmětů, které lze nazvat sběrače prachu. Plochy v místnosti, kde je nemocný mají být hladké tak, aby se dali otřít vlhkým hadříkem. V knize je i popsán jakýsi způsob ideálního větrání, kdy je doporučeno, aby v létě bylo okno trvale otevřeno, na nemocného nesvítlo slunce, ale zároveň bylo dostatek světla v místnosti. V zimě musí být nutnost větrat prostor, krátce, intenzivně. Velký důraz je kladen na to, aby v místnosti nebyly žádné nepříjemné zápachy.

Lůžko nemocného je důležité, protože většinu (popř. celý) dne zde nemocný tráví. Lůžko musí být pohodlné a vhodné pro nemocného, má být přístupno ze dvou stran, chráněno před průvanem. Prostěradlo má být bez záhybů a k matraci se připevňuje velkými špendlíky. Aby bylo lůžko dostatečně ochráněno, dává se na něj ještě druhé prostěradlo, které ho chrání a lze ho často měnit. I s minimem lze zajistit pohodlí nemocného v lůžku. Na dalších obrázcích (č. 41 a č. 42) je ukázka pomůcek, které usnadňují pobyt nemocného v lůžku, pokud není možné lůžko opustit a nemocný zde tráví celý čas.

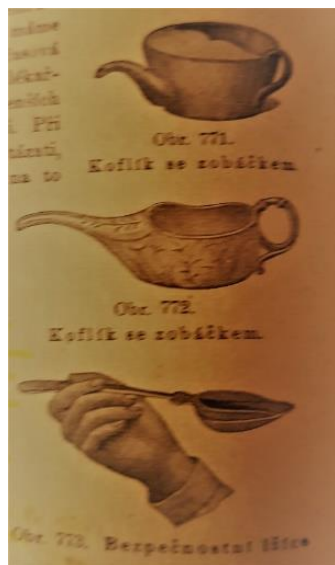
Obr.41 pomůcky usnadňující pohyb v lůžku

obr.42 pomůcky usnadňující pohyb v lůžku

Zajímavostí, která nás oslovila je i fakt, že k podávání stravy byly používány pomůcky z porcelánu nebo ze skla. Z pohledu důstojnosti oproti současnosti na nás působí příjemně, že pro dospělé

nemocné nebyla pro podávání stravy užívána kojenecká lahev, ale např. porcelánové nádoby viz obr. č.43.

V celé knize lze sledovat popis ošetrovatelských činností, kdy je popisována trpělivost, před výkonem vše nemocnému vysvětlit, snažit se ho motivovat ke spolupráci, povzbuzovat ho. Dále je zajímavé, že stejně jako v současné době je nutný rozvoj soběstačnosti, aktivizace, podpory. Pečující by nikdy neměl za nemocného vykonávat činnosti, ale spíše mu být nápomocen a dopomáhat. Nemocný je při péči součástí toho, kdo se podílí na plánování péče, může si do určité míry i organizovat, jak bude péče o něj vypadat a jak bude nastavena s ohledem na denní a noční rytmus. Péče o nemocného by se neměla podřizovat potřebám pečujícího.

Obr. č. 43 porcelánové nádoby

V knize je dále popisováno, že ošetrovatelská péče je natolik náročná, že i pečující potřebuje podporu a pomoc. Ošetrovatelská péče, především o nemocné ve vážném stavu nebo umírající vyčerpává pečující a okolí by mělo vytvářet podporu. Pečující by měl mít možnost být vystřídán někým z blízkých, aby si mohl odpočinout, měl by mít i podporu ve smyslu finanční podpory.

Z celé knihy je zřejmé, že naši předci se snažili s minimem pomůcek, prostředků a znalostí pro nemocného udělat maximum. Informace byly předávány z generace na generaci, vzdělání v oblasti ošetřování nemocných se dostávalo jen části lidem a ty většinou působili v nemocnici. V domácím prostředí pečovala žena – laik. Je zřejmé, že péče, i když byla intuitivní, byla prováděna s láskou a citem a zajišťovala v určitých situacích přístup, který se v dnešním přetechnizovaném, profesionálním světě ztrácí. Především se jedná o možnost „být nemocný“ ve svém prostředí, dále o péči, která byla kontaktní, vykonávána pečujícími. V péči dominovaly dotyky, komunikace a klid.

17) *prof. PhDr. RNDr. Helena Haškovcová, CSc.*

Autoři: Mgr. Alžběta Jonáková – S. Ryšavská,

Významná česká bioložka, filosofka a profesorka lékařské etiky se narodila 19. 8. 1945 v Praze. **Její oborové zaměření** je velmi rozsáhlé, zaměřuje se především na: práva pacientů, pravdu na nemocničním lůžku, informovaný souhlas, sociální gerontologii a problematiku umírání a smrti.

Z jejího **profesního životopisu** uvedeme následující: Absolvovala Přírodovědeckou fakultu UK (RNDr. 1970) a Filosofickou fakultu UK (PhDr. 1973). Profesně se v první řadě věnovala transplantační a klinické imunologii a roce 1980 získala titul CSc. za práci Humorální a celulární imunita u nemocných sarkoidózou. Návazně se zabývala hematonekologií a v letech 1982–1990 gerontologií. V roce 1990 zahájila na 3. lékařské fakultě UK vznik lékařské etiky jako samostatného oboru a jako první se v něm habilitovala (1992) a získala profesuru (1993). Obor rozvíjela v Ústavu lékařské etiky 3. LF UK (1990–1996), v letech 1996–2002 pak na Husitské teologické fakultě UK, kde vybudovala katedru psychosociálních věd a speciální etiky.

Od roku 2002 pracuje na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Nejprve působila na katedře řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích. Nyní je garantkou doktorského studia Filosofie – Aplikovaná etika. Pod jejím vedením již 10 studentů obhájilo titul Ph.D. Současně je garantkou oboru Lékařská etika v programu celoživotního vzdělávání lékařů, které organizuje Česká lékařská komora.

Paní profesorka Helena Haškovcová **byla členkou v mnoha společnostech** např.: v České lékařské společnosti J.E.P., České imunologické a alergologické společnosti, České dialyzační a transplantační společnosti, byla rovněž i členkou redakční rady časopisu Gerontologické aktuality a členkou gerontologické a geriatrické společnosti. Jako autorka mnoha publikací byla rovněž součástí redakční rady Časopisu lékařů českých a také členkou Obce spisovatelů. V současné době je členkou Vědecké rady FHS UK a je také součástí českého centra mezinárodní organizace P.E.N. klubu.

Za celou svou dlouholetou kariéru nasbírala paní profesorka Helena Haškovcová mnoho **cen a vyznamenání**. Nyní si uvedeme některé z nich: V roce 1986 získala cenu Českého literárního fondu za nejúspěšnější knihu roku Spoutaný života, také např. v roce 1999 získala cenu nakladatelství Grada za spoluautorství knihy Paliativní medicína. Dále vyhrála cenu České Alzheimerovské společnosti za celoživotní přínos v oblasti geriatry a je rovněž i

vlastníkem Ceny české geriatrické a gerontologické společnosti za celoživotní přínos v oboru geriatric. Jako poslední bychom rádi uvedli Cenu prezidenta České lékařské komory za přínos v oblasti celoživotního vzdělávání lékařů.

Paní profesorka Helena Haškovcová **napsala** 23 samostatných monografií, např.: Fenomén stáří, Lékařská etika, Práva Pacientů, Informovaný souhlas: proč a jak. Je také i spoluautorkou mnoha publikací např. těchto: Gerontologické minimum, Život s umělou ledvinou či Klinická onkologie. Je rovněž i autorkou několika set časopiseckých statí vědeckého i popularizačního charakteru.

obr. č. 44. Profesorka Haškovcová s Cenou České lékařské komory za přínos v oblasti celoživotního vzdělávání lékařů.

Zdroje:

- <http://fhs.cuni.cz/FHS-1377.html>
- <http://www.pen.cz/cz/aktuality/prof-helena-haskovcova-prevzala-cenu-prezidenta-ceske-lekarske-komory-za-prinos-v-oblasti-celozivotniho-vzdelavani-lekaru/>
- <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/helena-haskovcova-14523>

18) ŘÁDOVÉ OŠETŘOVATELSTVÍ – SESTRA KONSTANTINA

Autoři: Mgr. Hana Ulíková, – N. Nogolová, 3.B

Studentka oboru zdravotnický asistent Nicole Nogolová z 3. B. si vybrala pro svou prezentaci téma řádové ošetřovatelství. Kontaktovala sestru Fidelis, archivářku Nemocnice sv. Karla Boromejského, která ji umožnila si prohlédnout kroniku ošetřovatelské školy a poskytla ji některé dobové dokumenty.

Ošetřovatelská škola, která fungovala v letech 1939 až do roku 1950, byla součástí Nemocnice sv. Karla Boromejského. Sídlila ve druhém poschodí nemocnice, kde se nacházela posluchárna, laboratoř, ředitelna a sborovna. Řádové sestry-žákyně bydlely v klauzuře, pravděpodobně v místě dnešního detoxu. Civilní žákyně měly internát v domě sv. Notburgy. Studentky s dlouhou praxí mohly požádat o zkrácené studium. Zpočátku byla škola určena pro řádové sestry, později vlivem politické situace se otevřela i pro civilní žákyně.

15. 9. 1939 začal první školní rok nové ošetřovatelské školy. Ředitelem školy se stal primář nemocnice MUDr. Ladislav Hořešovský. První rok studovaly sestry odborné předměty: anatomii, fyziologii, bakteriologii, techniku ošetřovatelství, nauku o potravinách, pathologii, gynekologii a porodnictví, péči o kojence, chirurgii, fyzikální terapii a masáže, nemoce vnitřní, dietetiku, nakažlivé nemoce, farmakologii a zdravotní zákony. Některé přednášky probíhaly i mimo nemocnici např. v Anatomickém ústavu.

V druhém roce žákyně praktikovaly v různých nemocnicích např. ve Veřejné nemocnici Protektorátu Čechy a Morava na Královských Vinohradech, v Zemské porodnici, ale i mimo Prahu např. v Českých Budějovicích. Elektrické dráhy poskytovaly žákyním dvoutráťové žakovské lístky. Součástí výuky byly i exkurze. Žákyně navštívily Zdravotní ústav, nemocnici Milosrdných bratří Na Františku, Ústav pro hluchoněmé na Smíchově a zúčastnily se výuky v Ústavu slepých dětí na Hradčanech. Studium bylo zakončeno diplomovou zkouškou

obr.č.45diplomová zkouška

Mezi první absolventky ošetrovateľské školy, ktoré šířily dobrou povest školy, patrila i řádová sestra S. M. Konstantina, rodným jménem Božena Šudáková(1912 – 2005).

Rodina si přála, aby se z ní stala učitelka, ale ona si vybrala jinou cestu a roku 1934 vstoupila do Kongregace sv. Karla Boromejského. Byla velmi zručná a tak se uplatnila již během studia

Obr.č.46 diplom

obr.č.47sestra Konstantina

na operačním sále.

Po absolutoriu v roce 1947 dostala umístěnku do nemocnice v Počátcích u Jindřichova Hradce, kde působila 6 let. Po té pracovala 10 let jako narkotizérka na operačním sále v Českých Budějovicích.

obr.č.48 Nemocnice v Českých Budějovicích

obr.č. 49 Domov důchodců v Jiříkově

V roce 1956 jí ředitelka nemocnice nabídla, že bude moci v nemocnici zůstat, pokud se vzdá řádového oblečení. Sestra Konstantina nabídku odmítla a nastoupila do Domova důchodců v Jiříkově, kde pracovala 23 let jako vrchní sestra. I zde byla velmi činná. Organizovala pro seniory divadla, výlety, ruční práce a dokonce i vyhlídkový let. Jejím životním vzorem byla Matka představená Marie Vojtěcha Hasmandová.

V roce 1950 byla ošetrovatelská škola v nemocnici sv. K. Boromejského i internát zestátněny a v r. 1952 byly sestry vyhnány z nemocnice. Sestry se vrátily zpět po roce 1989. Byla mezi nimi i M. S. Konstantina.

Obr.č.50 sestra Konstantina

Zdroje: archiv NMSKB

19) HISTORIE PROTETIKY

Autoři: Mgr. Jitka Janíková, Danny Atie , Petr Mundil,

Protetika je obor, který se zabývá náhradou ztracených částí těla. První doložené náhrady částí dolních končetin z období asi 950 - 710 let př.n.l. z Théb. Byly vyrobeny většinou kombinací několika materiálů (dřeva, kůže, lněných textilií, pryskyřice, papyru, sádry. Připevňovaly se k pahýlu tkaničkami a využívalo se i tvaru a konstrukce sandálu, aby náhrada co nejlépe „sedla“. Nalézaly se v hrobech zámožných lidí.

Protéza plnila několik funkcí:

- **Estetickou funkci** – zakrývaly tělesnou vadu.
- **Praktickou funkci** – do určité míry nahrazovaly funkci chybějící části těla.
- **Okultní funkci** – měly umožnit přechod do posmrtného života. Egypťští balzamovači upravovali při mumifikaci mrtvol tak, aby mumie měla dle tehdejšího vnímání dokonalé tělesné proporce.

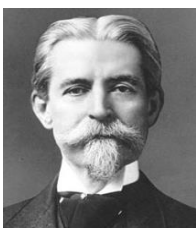
Ve **starověkých časech** se amputace prováděly nejprve v již odumřelých tkáních, skrz kloub a nejčastěji nožem. Později se amputace začaly provádět také na hranici, mezi zdravou a poškozenou tkání či skrz zdravou tkáň. Hemostáza neboli zástava krvácení se nejčastěji prováděla pomocí kauterizace, při které se krvácení zastavilo pomocí pálení rány. Největší počet amputací byl prováděn armádními chirurgy, kteří ošetřovali veškerá válečná zranění, a pouze velmi málo zákroků bylo prováděno na civilním obyvatelstvu. Nejčastější příčinou amputací v té době byly gangrény.

Ambroise Paré, který v **16. století** vymyslel mnoho chirurgických technik v armádním lékařství a je považován za jednoho z otců chirurgie. Rovněž je autorem mnoha typů protéz, které byly těžké,

vážily okolo sedmi kilogramů. Na jejich výrobě se podíleli zbrojmistři, výrobci brnění.

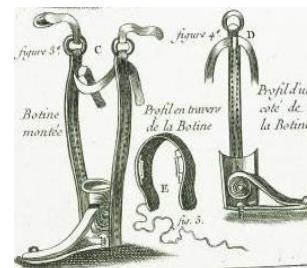
V období **17. až 19. století** se objevují se nové techniky amputací. Průkopníkem v oblasti protetiky se stává **Pieter Verduyn**. Popsal nový typ amputace. Jednalo se především o techniku dorzálního laloku, jež spočívala ve vyříznutí svalovo-kožního laloku z

dorsální části nohy a jeho přišití na místo amputace, kde zakrýval kosti a celý zbytek rány. Verduyn také vynalézá nový typ podkolenní protézy.

Hugues Ravaton sestavil protézu s listovou pružinou, která imitovala pohyb kotníku. Celá tato konstrukce připomínala spíše jezdecké vojenské boty, možná i díky faktu, že právě vojáci tyto protézy nosili nejčastěji. Protéza se upevňovala tkaničkami, což způsobovalo otoky pahýlu.

Protéza **Pottse-Angleseye** představuje obchodní název protézy. V oblasti kolene je vybavena gumou a v oblasti kotníku pružinou, což lépe simuluje pohyb v obou kloubech a zlepšuje tak funkčnost protézy.

V období **druhé světové války a 20. století** chirurg Jackson přišel s technikou amputace, při které přetáhl stehenní sval přes vrchol kosti a sešil ho s protilehlým svalem, což mělo za následek fungování pahýlu, jako páky pro ovládání protézy.

Pahýl byl takto méně zranitelný, ale tvarem zůstával stále spíše cylindrický. Tento způsob amputace se posléze nazýval, jako myoplastická technika a byl přijat zejména po druhé světové válce. Protézy této doby se k pahýlu připevňovaly řemínky, což opět způsobovalo otoky. V této době je již dřevo nahrazováno umělou hmotou.

S příchodem **moderní doby** se objevují nové materiály jako je plast a carbon, které jsou pevnější a lehčí než např. železo. Firmy **Ottobock** a **Össur**, v současné době patří mezi nejlepší firmy zabývající se výrobou ortoteticko proteitckých pomůcek.

Některé moduly, např. chodidla, trubky, kolena jsou vyráběny sériově. Pahýlové lůžko spojuje pahýl s protézou a vyrábí se individuálně na míru. Liner je speciální návlek na pahýl, který odděluje pokožku od tvrdého lůžka a chrání pahýl před otlaky. Mezi pahýlovým lůžkem a linerem se nachází podtlakový systém Dynamic Vacuum System. V oblasti lůžka vytváří aktivní podtlak, díky němuž protéza za

všech okolností pevně přilne k pahýlu a poskytuje jistotu při každém kroku.

C-leg 4 je protetický systém pro dolní končetinu řízený mikroprocesorem, který nahrazuje kolenní kloub. Malý počítač soustavně reaguje na to, jak se uživatel pohybuje a podle toho mu pomáhá při chůzi.

Chodidla se vyrábějí v různých nastavcích pro běh, potápění, lyžování nebo cyklistiku.

Ortotika se zabývá výrobou ortopedických pro léčení skoliózy, podpurných, pooperačních a poúrazových ortéz trupu a končetin. Ortézy nenahrazují ztracenou část, ale jejich funkce je fixační, omezují pohyb a námahu postižené části těla a tím usnadňují léčbu

poraněných měkkých tkání.

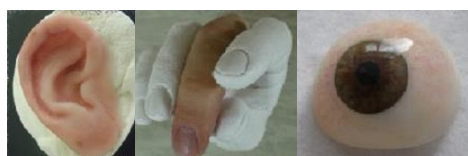
Adjuvatika vyrábí kompenzační pomůcky pro sebeobsluhu, jako jsou např. berle, hole, vozíky, chodítka, plošiny, apod. Kompenzační pomůcky usnadňují pohyb, oblékání, mytí, stravování, atd.

Kalceotika je obor, který se zabývá zhotovením a aplikací pomůcek pro nemocné nohy (ortopedická obuv, ortopedické vložky do bot) a snaží se technicky řešit

vrozené nebo získané vady nohou u dětí i dospělých. Zajišťují přiměřený komfort při chůzi a mobilitu.

Epitetika vyrábí kosmetické náhrady

ztracených nebo nevyvinutých částí těla. Mají pouze estetickou funkci, nikoliv praktickou.

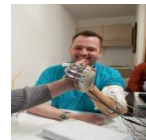

Protetika se zabývá výrobou protéz, které nahrazují chybějící nebo nevyvinutou část končetiny, popř. končetinu celou. Protézy vyrobené z jednoho dílu jsou endoskeletonové. Exoskeletonové protézy jsou složeny z jednotlivých modulů.

Revoluce **robotické ruky** spočívá v jejím ovládnutí. Elektrody umístěné na svalech nositele přijímají elektrické signály z mozku, které převádějí do procesoru. Ten je převádí do podoby pokynů pro jednotlivé složky protézy. S touto protézou lze provádět mnohé, dříve nemyslitelné pohyby.

Na vědeckých pracovištích ve Švýcarsku a Itálii se rodí **kybernetická ruka** s obousměrným nervovým propojením. Pacient může ruku ovládat "silou myšlenky", tedy nervovými signály z mozku. Díky sensorům v robotické ruce navíc pozná jednotlivé předměty, zda jsou měkké, tvrdé, hranaté nebo kulaté.

Zubní laboranti se zabývají výrobou **zubní protetiky**, od korunek, můsteků, a snímatelných protéz

k zubním implantátům. Implantáty jsou umělé náhrady chybějících zubů. Jsou upevněny – podobně jako skutečné zuby – přímo v čelisti. Větší část implantátu je zakotvena v čelistní kosti, menší část tvoří v dutině ústní pilíř, na který je připevněna umělá zubní korunka nebo můstek.

Protetických technologií se využívá rovněž k výrobě náhrad poškozených tkání nebo funkce orgánů, které jsou chirurgickou cestou umístěny uvnitř lidského těla. Příkladem jsou umělé klouby, umělé chlopně, kardiostimulátor, kochleární nebo penilní implantáty.

Umělé a biosyntetické orgány jsou uměle vytvořená ústrojí, která se implantují do lidského organismu za účelem náhrady

nefunkčního původního orgánu. Syntetické orgány nemusí přímo souviset s podporou základních fyziologických funkcí, nicméně mohou velmi výrazně zlepšit kvalitu života příjemce. Jejich implantace může oddálit definitivní smrt. Umělé srdce bylo již několikrát úspěšně implantováno. Ve vývoji jsou další orgány, jako plíce, močový měchýř, slinivka břišní, zejména s využitím technologie kmenových buněk.

Na závěr bychom vám rádi ukázali, že protetika myslí i na zvířata a umožňuje i jim usnadnit

pohyb a zkvalitnit život.

Zdroje:

- <https://muzeum.nlk.cz/2016/12/clovek-v-nahradach/>
- file:///C:/Users/Atie/Downloads/BPTX_2014_2_11510_0_413652_0_168677.pdf
- <http://mojeproteza.cz/zivot-protezou/nase-produkty/kolenni-klouby/c-leg-4/>
- <http://www.armadninoviny.cz/lifehand-2-roboticka-ruka-jako-ziva.html>
- <http://www.stoplusjednicka.cz/umela-ruka-jako-ziva-zacina-era-kyborgu>
- <http://www.implantaty.info/index.php?page=implantaty>
- http://www.wikiskripta.eu/index.php/Um%C4%9BI%C3%A9_tk%C3%A1n%C4%9B

Seznam obrázků:

- obr. č. 1 portrét - Andreas Vesalius
- obr. č. 2 Portrét kolem roku
- obr. č. 3 Harveyův nákres žil na ruce (1628)
- obr. č. 4 portrét W.Harveya
- obr. č. 5 portrét W.Harveya
- obr. č.6 Anežka Česká
- obr.č.7 klášter sv. Anežky České
- obr. č. 8 krevní derivát
- obr. č. 9 odznak za darování krve
- obr.č.10 portrét J.Jánského
- obr.č11 portrét K. Landsterinera
- obr.č.12 Místo lékařských experimentů v Osvětimi
- obr.č.13 Mengele
- obr.č.14 nástroje vyryté v chrámu
- obr.č. 15 INHOTEP
- obr.č.16 oční lékařství
- obr.č17 protéza
- obr.č.18 Alice Masaryková
- obr.č19 portrét Pirogova
- obr č. 20 technika užití sádry

- obr.č. 21 tým dětských sester
- obr. č.22 práce v nemocnici
- obr.č.23 Matka Tereza
- obr.č.24 Matka Tereza
- obr. č.25 prohlášení matky Terezy za svatou
- obr. č. 26 portrét A.Maslowa
- obr.č.27 kniha A. Maslowa
- obr.č.28 pyramida potřeb
- obr.č.29 portrét A. Schweitzer
- obr.č.30 péče o raněné lidi
- obr.č.31 péče o zvířata
- obr.č. 32 humanitární práce A.Schweitzer
- obr.č. 33 Řád za zásluhy (Order of Merit)
- obr.č. 34 „Dáma s lampou
- obr.č.35 Muzeum FN – Londýn
- obr.č.36 Otto Wichterle
- obr. č.37 Čočkostrojí
- obr.č.38 Měkké kontaktní čočky
- obr.č. 39 Zdislavina studánka- Pramenu pod hradem Lemberk
- obr. č. 40 nesprávný postup ošetřování
- obrč č.41 pomůcky usnadňující pohyb v lůžku

- obr.č.42 pomůcky usnadňující pohyb v lůžku
- obr. č. 43 porcelánové nádoby
- obr. č. 44. Prof. Haškovcová s cenou České lékařské komory
- obr. č.45 diplomová zkouška
- obr. č. 46 diplom
- obr.č. 47 sestra Konstantina
- obr.č.48* Nemocnice v Českých Budějovicích
- obr.č. 49 Domov důchodců v Jiřikově
- obr.č.50 sestra Konstantina

